

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-ru 11a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lege
deschisă costă șirul 20 fil.

Manuscrisele nu se înapoiază.

După un an.

Arad, 17 Octomvrie.

Șapte-spre-zece Octomvrie una miie nouă-sute doi-spre-zece... Istoria a închis în cartea ei cu slove grase această dată. E ziua în care oștile bulgărești au început operațiile lor împotriva împărăției otomane din Europa.

Cât sbucium, câte frământări, câte crize și prefaceri în scurgerea acestor trei-sute șasezeci-și-cinci de zile. O epocă întreagă a istoriei, închisă în cuprinsul strâmt al unui singur an. Cine ar fi prevăzut, acum un an, marile biruințe ale principiului național, cine ar fi socotit, astăzi e anul, că marșul înainte al oștilor bulgărești va fi începutul unei serii întregi de victorii a ideii de libertate și de viață națională neatârnată?

Ca întotdeauna am fost cu toții orbi pentru legile de fier ale istoriei. Nu am înțeles că ea se pregătește să facă un nou pas mare înainte pe calea evoluției popoarelor. Cum-păneam sorțile de isbândă, înnumăram în gând oștile, caii și tunurile beligeranților; făceam socoteli, calculam și demonstram negru pe alb, cu cifre cu date și fapte, că victoria trebuie, nu poate să încunune decât stindardul verde al semi-lunii.

În miopia noastră nu vedeam, nu voiam să vedem semnele procesului de descompunere atât de înverdate ale Turciei: revolte interne, violențe și răsturnări de partide, asasinat politice și răscoalele mereu înalte ale Albaniei; nu vedeam putreziciunea morală, corupția administrației turcești, ravagiile spiritului de politicianism în mândra armată turcă; nu dădeam ascultare glasului stăruitor și elocvent al istoriei care, de 200 de ani, ne arăta linia de evoluție mereu coboritoare a imperiului otoman; nu înțelegeam că, dela despresurarea Vienei încoace, oștile sultanului, pașalele Stambulului, nu au biruit aproape niciodată și totdeauna au pierdut câte o bucată de țară stăpânită de Turci. Am stat cuprinși în marginile strâmte de o clipă a unei situații trecătoare și nu am găcit că istoria pregătește un nou act în desfășurarea tragediei otomane, sau, dacă vreți, un nou cântec în epopeea de înălțare și biruință a popoarelor tinere și sănătoase din Balcani.

Abea când biruințele balcanicilor ne-au desmetecit, vâlul care ne acoperea ochii s'a rupt și am zărit linia largă și sigură a marilor evoluții istorice. Am înțeles că aceea ce ni se părea un conflict trecător, o încăierare efemeră, a fost manifestarea unui mare principiu de viață al popoarelor. Ideia opresiunii naționale s'a ciocnit cu ideea libertății naționale. Dacă am fi consultat logica istoriei, de sigur am fi înțeles că în lupta asta, nu putea fi în doiș de partea cui va fi biruința.

Astăzi, privim lucrurile altfel. Am redobândit perspectiva exactă și am cules învățături, încurajări și un mare fond de optimism. Am înțeles, că în războaiele balcanice, fără să știm, era vorba și de noi, că pe câmpiile

Macedoniei, și Traciei se decidea și de noi, de principiul nostru de viață, de soartea și viitorul nostru însuș. Azi ne dăm seama că este și pentru noi un viitor, o biruință, și că ea nici nu poate fi departe. Am dobândit încredere în dreptatea cauzei ce reprezentăm, am pierdut orice îndoială în triumful ei final.

Un mare spor în moralul nostru, în dragostea noastră de luptă și în nădejdea noastră de biruință, iată rezultatul războaielor balcanice. Concepțiile noastre istorice, mentalitatea noastră politică au îndurat o modificare fundamentală. Acum un an încă, toate lucrurile ne păreau statornice și fixe, prinse în vraja unei imutabilități aproape eterne.

— Urmași utopii, încercați să luați cerul cu asalt, ne spuneau cei slabi de înger, cei răi și cei „chibzuiți” și „practici.”

Nimic nu ne mai pare azi fix și statornic, veșnic și imutabil. Totul se află în curgere, cum spune filosoful grec, totul e în prefacere continuă și neîntreruptă. Vai de formațiunile cari încearcă să încremenească în forme rigide și invariabile. Vai de aceia cari se îndărătnicesc a-și creia iluzia statorniciei și a veșniciei. Ei rămân pe loc un timp, dar în cele din urmă, istoria îi silește să facă, dintr'un singur mare salt violent, prin revoluție, aceea ce alții au îndeplinit prin evoluție organică și lentă. Apele cari sunt oprite a se scurge picătură cu picătură, val cu val, în matca lor firească, rămân pe loc, dar se umflă și rup zăgazul. Și noi ne aflăm în fața unui zăgaz. Tot mai multe se adună valurile suferințelor și nedreptăților noastre, tot mai sus se ridică zăgazul legilor de coercițiune și de înăbușire. Să n'avem teamă: nu-l vor putea ridica vrășmașii noștri până acolo până unde furtuna patimelor dezlanțuite va ridica talazurile răzvrătirii noastre!

Să fim deci, nu liniștiți, dar siguri și senini, azi când un an se împlinește dela începutul războiului balcanic. Azi când privim în urmă, ni se pare că am trecut peste un munte înalt și neguros. Acum un an începeam să-l urcăm, înaintând plini de grije spre codrii lui întunecați și necunoscuți, acum îl coborâm, trudiți de drum, sfârșiți și dornici de odihnă, dar încărcăți cu impresii și perspective minunate. De câte ori în drum nu ni se păruse că am învins culmea și că am început, în sfârșit, să scăpăm de vale. Dar alte și alte vârfuri se ridicau, fără de veste, înaintea noastră, cerând să fie învinse. Și acum când ni se pare că, în sfârșit, coborâm în valea păcii — nu-i o nouă iluzie? — gândul ne este plin cu cele văzute. Am înțeles că valea în care coborâm nu poate fi, nici ea, lăcașul nostru statornic și sigur. Colo sus pe piscurile ce am trecut, prin negurile ce se rupeau, am întrezărit, în depărtare, alte înălțimi, un popor de munți, uriași întunecați ce ne așteaptă însă, pe cari trebuie să-i trecem dacă vrem, în sfârșit, să cucerim țara făgăduinții...

România și Evreii. Ziarul „Grossösterreich” din Viena ocupându-se de circulara „Societății americane pentru emanciparea Evreilor”, scrie următoarele:

„Articolul 44 al tratatului din Berlin prevede că deosebirile de religie nu pot fi un motiv de excludere dela cetățenia română. Dar România nu s'a obligat să încetățenească pe cei de altă origine. Circulara societății americane uită să arate că Evreii nu s'au bucurat niciodată de drepturi în România, căci au fost socotiți ca străini iar nu ca autohtoni căci au imigrat în secolul trecut.

ROMÂNIA S'A CONFORMAT ÎN TOTUL OBLIGAȚIUNILOR CE I-AU FOST IMPUSE DE TRATATUL DIN BERLIN ȘI NU SE SINCHISEȘTE DE CONGRESUL PE CARE-L PUNE LA CALE SOCIETATEA AMERICANĂ.

Situația guvernului austriac. Am anunțat ieri că conferința delegaților cehi și germani din Boemia, convocată la Viena, de primul ministru austriac, contele Stürgh, la expresă dorință a monarhului, în scopul împăcării ceho-germane, a fost zădărnicită încă înainte de a se întruni din cauza atitudinii delegaților germani, cari stăruiesc pentru excluderea guvernului Thun dela tratative. Contele Stürgh n'a împlinit dorința Germanilor, din care cauză aceștia au părăsit demonstrativ ieri seara Viena, plecând îndărăt în Boemia. Se vestește că principele Thun, pentru ca să facă posibilă împăcarea, își va da dimisia. Știrea aceasta însă până acum n'a fost confirmată la locurile competente. Rămâne deci, a doua eventualitate: căderea guvernului Stürgh. În 21 corent camera austriacă își începe sesiunea de toamnă și deoarece toate partidele germane din Reichsrat s'au declarat solidare cu Germanii din Boemia, guvernul Stürgh nu va avea majoritatea necesară pentru ca să poată trece prin parlament reforma militară și celelalte proiecte de urgență.

Ieri după amiază s'au prezentat la contele Stürgh delegații marilor proprietari cehi în chestia împăcării, cari după o discuție mai lungă, s'au declarat aplicați a lua parte la tratative, exprimându-și totodată încrederea deplină în activitatea principelui Thun.

România zădărnicește o politică agresivă austro-sârbă. Cei cari au fost, poate, sceptici în privința importanței rolului pacificator al României în politica balcanică, proclamat cu tărie cu ocazia conferinței de pace dela București, încep să-și schimbe părerea. Cât se manifestă această influință, poate chiar indirect, se poate vedea din recente încercări de împăcare austro-sârbă, care e dorită de ambele părți, dar la care nu se putea hotărî așa de ușor din cauza neîncrederii reciproce.

Dacă astăzi s'a rupt ghița, meritul este în primul rând al României. În adevăr, de vreo câteva zile se aude în cercurile diplomatice austriace că se poate da crezământ Serbiei, căci aceasta are astăzi ca singură cale de salvare prietenia română. Or, la Belgrad se știe că România nu e pentru o politică agresivă împotriva Austriei. Dacă Serbia perzistă într'o asemenea politică, riscă, deci, să-și înstrăineze concursul României în politica sa.

Pe de altă parte, la Belgrad, un înalt personaj guvernamental, a declarat următoarele:

Austria nu se poate gândi, ca în trecut, să ne poată zdrobi în toată clipa. Nu s'ar mai putea aceasta, astăzi, chiar dacă și-ar asigura neutralitatea marilor puteri, căci aceasta ar provoca o mare nemulțămire în România și Austria e nevoită să menajeze această țară. Astfel, și deoparte, și de alta, se simte greutatea Româ-

ulei ca o piedecă la dispozițiunii agresive. Poate că atâta nu e de ajuns pentru a le împiedeca să fie răsboinice.

Iată o frumoasă mărturie despre utilitatea unei politici balcanice românești, în interesul tuturor în Europa.

*

„Veste tătarească”. („Tatarennachricht”) numește *Pester Lloyd* știrea adusă de *Românul*, că oligarhii maghiari ar fi lucrat la Viena împotriva împrumutului României, și spune, că nu s'a putut lucra împotriva unei cereri ce nu s'a făcut. Foarte bine, — atâta pagubă să fie. Voim însă, să lămurim pe talalul („Handlé”-ul) guvernelor ungurești ce va să zică tatar. „Tatari” se numea la început un popor mongolic, de-un barbarism faimos; mai târziu, denumirea, s'a dat și Tunguzilor, Turcilor și tuturor popoarelor ural-altaice, deci și Ungurilor. Cavaleria ușoară turcească se numea „Tatarii”. Un astfel de tatar a adus la 1854 știrea despre căderea Sevastopolului, știre ce nu s'a adevărit și de atunci „veste tătarească” se cheamă o veste mincinoasă. Va să zică dictonul caracteriză chiar pe Mongoli, ale căror interese le apără cu atâta ardoare *Pester Lloyd*. Să nu ne confundăm, deci, stămânilor, cu tătarașii dela hirlapurile voastre ural-altaice! noi — știți bine — suțem de altă viață, nobili prin naștere, și prin cele mai scumpe tradiții ale omenirii, nu prin decrete cumpărate.

Reluarea tratativelor în chestia croată. Primul ministru contele Tisza la propunerea baronului Skerlecz — după cum se anunță din Budapesta — s'a hotărât să asculte direct părerile bărbaților politici croați uniونيști asupra situației din Croația. Până acum contele Tisza a ascultat părerile mai multor bărbați politici, din diferite partide croate. Se afirmă că baronul Tomasić ar fi încercat, cu prilejul audienței sale de ieri la contele Tisza, să-l înduplece pe acesta pentru o rezolvire a crizei croate prin unirea elementelor unioniste, fiind aceasta unica soluție posibilă după părerea fostului ban al Croației. Despre coaliția croato-sârbă contele Tomasić s'ar fi exprimat, că nu e sinceră și urmărește numai tendințe radicale și separatiste.

Comisarul Skerlecz va pleca în cursul săptămânii viitoare din Budapesta la Viena, unde probabil se va prezenta în audiență la M. Sa monarhul.

Situația în Bosnia. Se știe că situația politică nu e nici în Bosnia mai favorabilă decât în Ungaria și Austria. Străduințele guvernului bosniac de a-și înjgheba o majoritate în dieta provincială s'au dovedit până acum zădărnice. Se știe că mai cu seamă luptele confesionale dintre partide au făcut imposibilă activitatea dietei. Mai nou ministrul comun de finanțe, Bilinski, a început tratative cu conducătorii Sârbilor progresiști, Dimovici Danilo. Aceste tratative sunt de mare importanță, fiind aplicați a colabora cu partidul avocatului Dimovici și muzulmanii și partidele croate. Dimovici a prezentat pretențiunile partidului său în cadrul unui program, pe care ministrul Bilinski — după cum se anunță — e aplicat în principiu a-l împlini.

Punctul de căptenie al acestui program e crearea unei legi electorale pe baza interconfesională, iar pentru guvernul bosniac să se stabilească aceeași responsabilitate care o are guvernul croat. În legătură cu aceasta influința guvernelor austriac și ungar asupra legislativei bosniace să fie micșorată. Din venitele vamale anuale să se întrebuițeze 3 milioane pentru necesitățile economice ale Bosniei. Ministrul Bilinski se va sfătui în acest scop cu guvernele austriac și ungar. El a pus în vedere și eventuale modificări în constituție, la dorința partidelor.

O convorbire cu d. Iorga.

III. D. Iorga despre chestia națională.

— *Dela trimisul nostru special.* —

București, în Octombrie.

Al treilea grup de chestiuni ce am adresat dlui Iorga privește problema Românilor din afară de regat. Este evident pentru oricine că după marile prefaceri ale anului trecut, problema asta nu mai poate fi indiferentă oamenilor politici ai Regatului român. Și această problemă preocupase pe d. Iorga încă mult înainte de a fi pusă în mod imperios în discuția publică prin evenimentele recente.

— Care este, după Dv., datoria României față de Români supuși altor state?

— Acum câțiva ani, spune d. Iorga, când presa de dincolo nu avea înțelegere pentru mișcarea naționalistă din România și înainte de constituirea ei într'un partid politic, am dat făgăduiala de a face ca statul român, în cazul când am putea înrâuri și noi asupra vieții sale, să-și îndeplinească față de Români neliberi o datorie de care nimeni, pe atunci, nu voia să știe.

Chestia școalelor din Ardeal.

— În Ungaria nu ni s'a recunoscut niciodată nici drepturi, nici școli naționale, ci numai confesionale. *Cu cât vom încerca să ridicăm acolo școala la o valoare națională, cu atât va fi atacată cu mai multă înverșunare și cu mai mult succes.*

Valoarea unei școli este în *tendința* ei și tocmai asta nu ni se permite. Strălucirea unor inteligențe individuale și dăruiri mari nu vor salva învățământul românesc în Ungaria, care și azi există numai de formă.

Dar o cultură națională nu vorbește numai prin graiul profesorilor, ci și prin cărți și prin contactul cultural. *Statul românesc e dator să mobilizeze imediat cultura românească, toată cultura până la ultimele ei rezerve, pentru a o arunca biruitoare împotriva încercării de desnaționalizare a Românilor.* Un singur milion pe an ar ajunge pentru ca, pe un drum sau pe altul, fiecare sat românesc din Ardeal, să fie ocupat de această cultură. Și acei cari ar fi învățat literile în școala ungurească ar recunoaște *ideia* îmbrăcată în aceleași litere, în cartea românească.

La fiecare școală din România, și mai ales la acele de fete, căci aici nu-i vorba de carieră, ar trebui create locuri de bursieri pentru școlare de dincolo. Fiecare an s'ar putea instrui sute de eleve, chemate a pregăti pe lup-tătorii de mâne.

Pentru ajutarea contactului cultural, cele mai largi ușurări de transport și de găzduire ar trebui să permită elementului românesc să participe cât mai des la manifestările noastre de solidaritate națională, de ex. la serbările „Ligei Culturale”.

Lupta națională.

— Ce credeți despre eventualitatea unor concesi ungurești?

— Chiar dacă concesi ungurești s'ar produce, *ele nu vor avea decât valoarea unor concesi cari vin de aiurea decât dela puterea noastră.*

— *Momentan, o spun cu durere, adaugă d. Iorga, cele 3 jum. milioane de Români din Ungaria nu sunt în stare să enunțe cu sacrificiu — chiar cu ori ce sacrificiu — punctul lor de vedere în împrejurările de astăzi.*

Aici d. Iorga îmi povestește un epizod foarte interesant. În timpul tratativelor de pace dela București d. Iorga a vizitat pe primul-ministru grec d. Venizelos, creatorul Greciei mărite de azi.

— L'am întrebat ce a făcut ca să îndeplinească ceea ce doresc să realizez la români. Mi-a răspuns că puterea cu ajutorul căreia a săvârșit opera sa a fost trezirea sentimentului de conservare al poporului grecesc.

El bine, adaugă d. Iorga către mine, aștept să se pronunțe și la poporul românesc sentimentul de conservare a neamului.

Aromânii.

— Ce credeți că trebuie făcut, în situația de astăzi, în interesul macedonenilor?

— Dacă s'ar fi urmat politica macedoneană, propusă de mine, spune d. Iorga nu fără oarecare satisfacție, dacă am fi făcut pe Aromâni neatârători de București, cred că ar fi rezistat mult mai bine în vârtejul evenimentelor din urmă. Până acuma macedonenii atârtau, ca niște figuri, de câte o ațșoară al cărei capăt era tras de unul sau celălalt din partidele noastre politice.

Trebuie să căutăm a întări, măcar acuma, cât mai mult pe Aromâni. Guvernul nostru a avut însă o politică cu totul lipsită de energie și unitate. El a trimis o comisiune compusă din mai mulți profesori macedoneni ca să cersească dela Lukács László și dela alți prim-miniștri, drepturi pentru macedonenii.

Acum, chiar, întreb ce se face pentru macedonenii? Immediat după încheierea păcii trebuiau luate măsuri pentru a-i organiza. Unde sunt însă episcopii și metropoliții de cari se vorbea că vor fi trimiși în Macedonia? Nu s'a făcut încă nimic în sensul organizării macedonenilor.

Și de ce nu s'a vorbit și până acuma de a-românii cari, și înainte de războiul balcanic, erau supuși Greciei, înțeleg pe Români din *Vlahia mare*?

În privința Aromânilor din Grecia se spune că nu avem nici un mijloc de coercitiune pentru a sili pe Greci ca să le respecte drepturile. Nu-i adevărat. Avem în țară un număr de o sută de mii de Greci, o sută de mii de ostatici, cu biserică, cu școli grecești, cari se găsesc la discreția noastră. Cu această armă în mână cred că se poate face ceva pentru Aromânii din Grecia.

Românii din ținutul Timocului.

— *Ce credeți că poate să facă România în interesul Românilor din valea Timocului?*

— Să întrebuițăm bunele noastre relații cu Sârbii, întemeind printre Români consulate și răspândind cartea românească, fără gânduri de anexare. Să aducem cât mai mulți din acești Români în țară, colonizându-i printre Bulgari.

În aceeași ordine de idei d. Iorga se miră cum statul român nu a cerut și până acuma dreptul de a avea consuli în Austro-Ungaria, între Români din Ardeal și Bucovina. Ce rol mare ar putea să aibă un consul la Cernăuți, la Pesta, între studenții români de acolo și aiurea. Ar putea să organizeze expoziții românești de pictură, de etnografie, de artă decorativă și de costume românești. Ar putea să aibă în casa sa o vastă bibliotecă pusă întodeauna la dispoziția intelectualilor și studenților români. Cu acest chip consulatul ar fi între Români un puternic factor de combatere a culturii străine cutropitoare. Așa înțeleg, spune dsa, rolul consulatelor românești și între Români din Serbia unde chiar și prezența unui consulat românesc este un factor care le amintește că peste Dunăre Români s'au constituit într'un stat național.

În timpul tratativelor pentru pacea dela București, continuă d. Iorga, s'a vorbit și de luarea Vidinului și a colțului dintre Dunăre și Serbia, locuit de Români. De asta însă nici vorbă nu poate fi. Ai jigni pe Sârbi. Și pe urmă, pentru apărarea lui, ar trebui să ții acolo în permanentă cel puțin un corp de armată, care cu toate astea ar risca să fie aruncat în Dunăre de Bulgari, în ipoteza unui conflict cu ei.

Liga și Români neliberi.

Ultima chestiune pe care am pus-o dlui Iorga a fost dacă Liga culturală va continua acțiunea ei hotărâtă la congresul din Piatra-Neamț, în interesul Românilor din Ardeal.

— Am plecat dela Ligă, spune d. Iorga, a-

vând convingerea că nu se poate face ceea ce mi-se pare absolut necesar a se face, în parte și din cauza nației la care nu găseam destul sprijin. O greșită educație a făcut din actuala generație din România o societate de egoiști leneși, inteligenți și ușuratici, cu cari e greu să pornești o acțiune stăruitoare.

M'am întors însă în credința că mai multe silinți din partea noastră ar putea duce la rezultate mai bune. Sunt gata să colaboreze la acest rezultat după puteri.

Cu acest accent de împăcare și de făgăduială pentru viitor și-a încheiat declarațiile sale, atât de bogate și interesante, d. Iorga. Încărcat cu mai multe cărți de valoare cu cari d-sa totdeauna e darnic față cu noi ardelenii, am părăsit locuința dlui Iorga. Mie mi-se părea că e totuși mai prețioasă recolta ce o duceam de la d. Iorga nu pentru mine numai, ci pentru miile de cetitori din Ardeal cari de sigur îi vor fi recunoscători că i-a ridicat la înălțimea orientărilor și perspectivelor sale cuprinzătoare a tuturor chestiunilor și intereselor naționale.

Gh. Pădure.

Sobolanii. Ziarul „Budapesti Hirlap” reproduce azi un articol din „Deșteptarea” mercenarilor tiszaiști Mangra și — Arsenie dela Brașov. Cu cinismul propriu conștiințelor criminale, „Deșteptarea” prezintă triumfurile brutale ale puterii de stat asupra noastră drept tot atâtea dovezi de slăbiciune a partidului național românesc. În special triumful Hajdudorog-ului e înfățișat ca o oglindă a nepriceperii noastre politice. În firul raționamentului acestui perfid, ziarul mangrist leagă insinuații și intrigi de o evidență temerară. Astfel el insinuuă, că dl Maniu n'ar fi fost sincer în cuvântarea ce a rostit la congresul dela Alba-Iulia (29 Mai 1912) și că întregul d-sale rol a fost menit să abată atenția opiniei noastre publice dela atitudinea episcopatului nostru unit. Concluzia, — care poate să fie pe urma unui raționament atât de hibrid? O găsește ușor ori și cine — nu-i așa?: „Deșteptarea” concludă că a fost de prisos toată împotrivirea noastră în chestiunea creierii episcopiei gr.-cat maghiare, — căci am împins pe cei înjugați la carul maghiarismului dintr'o nenorocire în alta și mai mare.

Budapesti Hirlap pune acest articol — floare de deochiu, la ureche. De acum va putea să solicite chiar pe temeiul unor vorbe pretinse românești o mai aprigă politică deucidere a noastră, și va putea să injure cu și mai multă temeritate pe Avram Iancu.

Dacă Hajdudorog-ul e triumful călăilor noștri politici, el e în același timp și un triumf al celor ce au fost și sunt toți atâția Iuda mizerabili ai cauzei românești. De asta una nu ne-am îndoit.

Dela consiliul român de miniștri. Ni se anunță din București: Mercuri seara s'a ținut un consiliu de miniștri la ministerul de interne sub președinția dlui Al. Marghiloman, președinte de consiliu ad-interim.

Au participat toți dnii miniștri aflători în țară.

În acest consiliu s'a discutat numai asupra organizării Cadrilaterului, hotărându-se să se deschidă numeroase credite de care au nevoie diferitele departamente în vederea organizării serviciilor în regiunea anexată.

D. Take Ionescu a fost însărcinat să întocmească un proiect de buget pentru nevoile acestor servicii. Acest proiect va fi supus dlui ministru de finanțe pentru deschiderea creditului necesar. Asupra împrumutului nu s'a discutat în consiliu întru cât tratativele pentru încheierea lui continuă.

La începutul săptămânei viitoare se va ține un nou consiliu în care se vor lua măsuri definitive pentru organizarea provinciei anexate.

Stupiditate sau răutate?

Germania și relațiile dintre Austro-Ungaria și România

— Dela corespondentul nostru special. —

Viena, 16 Octombrie.

În articolul „Viena și Berlinul” am arătat în temeiul informațiilor primite din sursa cea mai autentică, cum împăratul Germaniei și guvernul său a recunoscut marea importanță a regatului român în apropiatul Orient și cum conform acestei convingeri factorii de cadere ai imperiului german au căutat să facă relațiile cu România cât mai prietinoase, străduind ca împrumutul român de 500 milioane franci să fie plasat în piața de bani a Germaniei. În urma tratativelor purtate sub egida și influința guvernului german banca germană „Diskont-Bank” a luat asupra sa finanțarea împrumutului, obținându-se condițiile cele mai favorabile posibile pentru România. Conducătorii politice ai imperiului german sunt deplin convinși că e de cea mai mare importanță a sprijini România în misiunea ei în Balcani, în situația ei de putere dominantă în Orientul apropiat. Din cauza acestei împrejurări s'a ivit de sine un conflict între biroul de externe din Berlin și cel din Viena. Atitudinea contelui Berchtold și a slujbașilor săi maghiari ireponsabili a dovedit doar îndestul că ținta lor a fost să întunece cât numai pot prestigiul politic, câștigat de regatul român în cursul crizei balcanice și să jighească poporul român în sânțământul lui național. Acelaș șovinism maghiar care a iscodit ideea revizuirii a lucrat și împotriva contribuirii Austro-Ungariei la împrumutul român și el a zădărnicit străduințele guvernului german depuse în această direcție.

Influința dușmană Românilor, a funcționarilor maghiari din ministerul de externe, cari se cred a fi instrumente ale guvernului ungar n'a putut zădărnici ca piața de bani din Germania să primească sarcina împrumutului român. În ura lor față de Români, acești funcționari au cutezat prin știri false, plasate în presă, să seducă opinia publică, afirmând că împrumutul român va fi contractat în Franța, într'un timp când contractul de împrumut se încheiase deja în Berlin sub garanția guvernului german. Machinațiunile aceste au provocat o adevărată revoluție și ce mai mare indispoziție la Berlin. Cercurile politice din Berlin au hotărât a ridica protest la Viena împotriva acestui act neprietinos, privind ele menținerea unor relații bune și posibilitatea unei cooperări cu România, ca o parte integrantă în politica triplei alianțe. Menținându-și însă ministerul de externe din Viena politica sa de intrigi și pe mai departe, nu e mirare că curentul pornit împotriva triplei alianțe în România se va întări tot mai mult. În strânsă legătură cu aceasta e și oprimarea naționalităților din Ungaria, dintre cari Românii au de suferit mai mult. O schimbare în această privință e condiția cea dintâi, ca între România și Austro-Ungaria relațiile bune să poată fi restabilite. Între Berlin și Viena vor avea loc în curând lămuririle necesare. **Corespondentul dvoastră a fost asigurat în forma cea mai hotărâtă, că aceste lămuriri vor avea loc cu prilejul iminentei vizite a împăratului Wilhelm la moștenitorul de tron, arhiducele Francisc Ferdinand în Konopist.**

Austriacus.

R. I. R. S.

II.

(Continuare).*)

2. „Să nu întreprindem nimic în contra curentelor vremii, care ne-au pus, în focarul atenției publice, nu atât de dragul nostru, cât mai mult din cauze „par excellence” politice”. O greșală enormă! Învățătorimea să nu se opună nici decum curentelor vremii? Nici atunci când știe, că acele curente sunt păgubitoare? Atunci ce propovăduiește învățătorimea? Să vedem ce fel de curente găsim azi în Sălăgiu? Adușe personale pentru învățătorii cari propun cu mare zel limba maghiară; neglijarea limbei române în școală; tendințe de supremație a statului asupra școalelor profesionale; tendința izolării acestora față de „popi”; vânarea grației inspectorilor regești — și alte curente de acestea ale vremii. Și învățătorimea să nu întreprindă nimic în contra acestor fel de curente ale vremii? Și încă din motivul invocat de dl Pocola, că adevărat, învățătorimea a ajuns în focarul atenției publice din cauze „par excellence” politice (cum zice dsa)? Nu! Învățătorimea are misiunea sfântă de a sluji toate idealurile mari și de a se opune tuturor tendințelor destructive. Pentru aceasta are și îndreptățirea legală și datorica apostolică.

3. „Contraversele ce există între ordinea de drept existentă și între propunerile reuniunii sătmar-ugocene”. Ce vorbe mari cu cari se zăpăcește auditorul! Ce are a face „ordinea de drept existentă” cu uniformizarea învățământului, cu crearea unui post de inspector diecezan etc.?

Să vedem cum stăm cu „aspirațiile sufletului nostru”?

4. „Învățătorul și preotul să aibă pregătiri la acelaș nivel”, în care scop „să se înființeze seminarul pedagogic cu un număr de ani comuni, de unde vocațiunea ar ieși mai nesilită la iveală”.

Ori cine se va întreba: cum ajunge dl Pocola să ceară un astfel de lucru, care e în absolută contradicție cu starea de azi a lucrurilor, cu organizarea actuală a școalelor și cu dezvoltarea lor istorică? Răspunsul la această întrebare e următorul: dl Pocola vrea să zugrăvească ca și verzi pe păreți și să arate cât de tare e în planuri mari. Aceasta îi e cu atât mai ușor cu cât planul acesta îl găsește cuvânt de cuvânt în cartea dlui S. Mehedinti „Către noua generație”, la pag. 101. În adevăr dl Mehedinti cere cuvânt de cuvânt ceea ce găsim la dl Pocola. Numai cât ceea ce se poate cere în România într'un articol de revistă, nu poate formula un conducător de reuniune învățătoarească din Ungaria, unde lucrurile au cu totul altă înfățișare. În România poate cere dl Mehedinti, care are și perspectiva de a ajunge ministru al instrucției publice, un lucru ca acesta, care acolo se și poate îndeplini, dar la noi așa ceva e absurd. Dl Pocola se vede, că nu știe cum se pregătește dincolo preotimea și învățătorimea, de aceea aplică tam-nesam lucrurile de acolo la stările dela noi. Apoi, în România se intră atât în școala normală (preparandie), cât și în seminar cu cinci clase primare, câtă vreme la noi, după organizarea actuală, care e în legătură cu dezvoltarea chestiunii, se intră în preparandie cu patru clase medii, iar în seminar cu examenul de maturitate!

Cum își inchipuieste dl Pocola seminarul acesta pedagogic cu un număr de ani comuni? Așa ca preparanzii să fie maturizanti sau teologii să aibă numai patru clase, sau apoi atât preparanzii cât și teologii să intre în seminar cu 6 clase primare?

Și apoi încă ceva. Când cineva fixează aspirațiile sufletesti ale unei reuniuni, trebuie să arete: cum e decisă această reuniune să lupte pentru realizarea lor? L'as întreba pe dl Pocola: cum vrea dsa să lupte pentru realizarea acestui lucru? Altfel ce rost are să asterni pe hârtie lucruri, despre cari esti convins dinainte că nu se vor realiza niciodată? De vorbe goale ne arde azi?

Tot atât de absurd e dl Pocola, când sub p. 4 cere ca preoții și învățătorii să aibă „acelaș salariu, cu oficialii de stat”.

De unde o fi luat dsa ideea asta bizară, pe care nici nu o poți lua în serios? Aspirații logice sunt acestea?

Dar să vedem mai departe.

5. „Autonomie, ca să fim lăsați a lucra liberi într'o singură direcție a viitorului neamului și patriei, cu probleme atât de grele”. Adevărat cum?

*) Vezi numărul nostru trecut.

Autonomie în înțelesul ca învățătorul confesional să nu mai aibă nimic de a face cu protopopul și cu consistorul? Asta e ca și când un băiat de 12 ani ar pretinde autonomie față de părinții săi, ca să poată fuma nejenat, și să poată face sub toate raporturile ce-i trăznește prin cap. Aș mai fi înțeles ca dl Pocola să fi cerut un astfel de lucru acum 10 ani, când în fruntea bisericii stetea Szabó, și când din partea guvernului presiunea era cu mult mai neînsemnată decât azi. Dar să ceară o astfel de absurditate astăzi, când dieceza e în pragul unei vieți nouă prin venirea la cârmă a Il. Sale Dr. Vasile Hossu și când Unguriș ne martirizează pe teren cultural cum vor, — asta e ceva din cale afară de simptomatic.

Și cum „să fie lăsați liberi să lucreze într-o singură direcțiune a viitorului neamului și patriei”? Să zicem că învățătorimea din Sălăgiu lucrează bine în această direcție. Doar nu-și vor închipui că numai ei lucrează bine în această direcție? Vor mai fi și preoți și consistorialiști, va mai fi și presa și „Asociațiunea”, care lucrează bine. A cere în vremuri ca ale noastre, când se vorbește atât de mult despre unirea puterilor, despre cooperare, a cere, zic, o autonomie în înțelesul acela ca să fii lăsat să-ți faci de cap, e un lucru care nu poate încăpea în mintea unui om sănătos.

Să explic însă cum ajunge dl Pocola la „autonomie”. Dsa nu o ia din vre-o necesitate curentă, ci o ia tot din cartea dlui Mehedinti, unde ea are iarăș un înțeles cu totul deosebit. Dl Mehedinti cere o „autonomie a corpului didactic” față de „influența agitațiilor politice”, în înțelesul ca să nu mai ajungă inspectorii etc. oameni cari au a face cu politica în prima linie, iar nu cu școala (pg. 104). — Ce plagiat neinteligent, dle Pocola!

6. „Inaintarea învățătorului la directorat și revizorat cu onorarul recerut”. Sunt sigur că nici un singur învățător din Sălăgiu nu înțelege ce se cuprinde în aceste cuvinte. Și nu înțelege fiindcă nici nu se poate scoate vre-un înțeles din ele. Ce fel de înaintare la directorat dorește dl Pocola? În școlile noastre confesionale director e preotul. Ei, cum să înainteze la directorat învățătorul în școlile noastre, cari, aproape toate, sunt și așa școale cu câte un singur învățător? Și la care „revizorat” să fie înaintat învățătorul? Câci dl Pocola e contra creierii unui post de revizor școlar diecezan, sub cuvânt că asupra acestei chestiuni dispune guvernul țării „în mod discreționar”. Așadară nu e vorba de înaintarea învățătorilor noștri la revizorat confesional, ci la revizorat de stat! Iată deci „aspirațiunile” noastre sufletești!

Și iar se poate întreba cineva: cum ajunge d. Pocola la astfel de lucruri? Răspunsul e iarăș foarte lesne de dat. D. P. a deschis cartea dlui Mehedinti la pag. 104 și a luat de acolo lucruri cari sunt potrivite în România, unde directorul școlii nu e preotul, ci unul dintre învățători, care însă trebuie să dea examen special pentru a putea ajunge diriginte și unde nu protopopii sunt revizori, ci învățătorii înaintați. Iată cum cugetă dl Pocola și cum aplică dsa ceea ce ia dela alții!

Acesta este dl Pocola, viceprezidentul și conducătorul reuniunii învățătorilor români sălăgeni, cel care afirmă că din „aspirațiunile noastre sufletești nu lăsăm nici o iotă”, pentru ca, îndată după aceea, să aștearnă pe hârtie monstruoșitățile cuprinse în p. 2 al „Moțiunii” primite de adunarea generală. Acest punct constituie culmea greșelilor dlui Pocola și a reuniunii întregi și el constituie o adevărată tradare a învățământului și a drepturilor bisericii ca susținătoare de școală. Câtă ignoranță trebuie pentru ca să poți vorbi despre lucrurile acestea într-o formă în care ar vorbi cel mai suchiat subinspector! De unde o fi învățat dl Pocola neadevărul, că „legea dela 1907 dă în chestii didactice și disciplinare drept de dispunere, iar autoritățile noastre bisericesti le aduce în această privință în raport de dependență față cu autoritatea supraveghetoare, care, în cazuri singuratică poate în mod direct să-și ducă voința la împlinire dacă ar simți opunere”? O astfel de lașitate nu s'a mai pomenit nici la cel mai uitat de sine învățător.

Să vedem, în adevăr, cum stă lucrul acesta dela 1907 încoace.

Bisericile, ca susținătoare de școală, au avut până la 1907 o autonomie foarte puțin limitată, ceea ce era spre binele învățământului în cea mai mare parte. Când se discuta în parlamentul țării proiectul lui Apponyi deputații naționaliști i-au adus acestuia învinuirea, că prin proiectul său nimicește autonomia bisericilor. Atunci spre justi-

ficare a spus contele Apponyi următoarele cuvinte, cari se găsesc în jurnalul dietei (Országgyűlési értesítő, 13 Aprilie 1907, pag. 12): „Hát most mi marad abból a nagy autonómiaellenes vádból? A tanítás egész irányítása, a tanítás jellegének meghatározása, a jellemképezés, a nevelés vezetése, a tanítónak alkalmazása, a tanító feletti fegyelmi hatalom négyötödében: ez mind, szóval minden a mi az iskolának munkájához tartozik, marad az iskolafentartó kezében; az állam kezében pedig csak annyi van, hogy az állam és nemzeti szempontok érvényesítését feltétlenül biztosítsa, de ezekben is csak akkor járjon el saját közegei útján, ha az iskolafentartó ezt a köteleességét elhanyagolta”.

În fața acestor cuvinte ale urzitorului legii dela 1907 ce valoare mai au băguielile de tradare ale nenorocitului domn Pocola? Nefericit adaos personal, multe ne mai aduci pe cap, multe minți mai slutești și multe caractere mai corupi! Să poată ajunge conducătorul celor peste o sută de învățători români din Sălăgiu să afirme, că biserică noastră nu mai are nici un drept asupra instrucției și educației și că nu mai are nici măcar dreptul de a pune un inspector confesional peste școlile sale! Cum se poate explica oare faptul, că d. Pocola, care știe plagia atât de fidel de prin cărțile din alte țări, nu știe că arhidieceza ortodoxă din Transilvania are deja de doi ani un post de inspector special al învățământului primar, că dieceza ortodoxă a Aradului a hotărât de un an de zile sistematizarea unui astfel de post pentru care a și publicat concurs și în care a și ales în vara aceasta un „revizor școlar”, și că celelalte dieceze, inclusiv arhidieceza Blajului, stau și ele în preajma sistemizării câte unui astfel de post? Numai un iresponsabil poate afirma, că postul de inspector confesional nu e absolut necesar și că nu e posibil de creat, din cauza guvernului, care în acest punct n'are nici un drept de amestec.

Ignoranța dlui Pocola, unită cu cea mai patentă grandomanie se vede din aerele ce-și dă, când combate propunerile sâțmar-ugocenilor cu „pedagogia științifică”. Nam văzut o zăpăceală mai mare decât în această combatere, care ascunde în sine și o tradare destul de transparentă a învățământului confesional românesc. Cetiți, vă rog, încă odată punctul h) și vă întrebați, dacă se poate găsi vre-o deosebire între conducătorul învățămîntului românesc și între un francmason de cea mai veritabilă specie? Așa n'a mai vorbit nici un învățător, care se pretinde român. Va să zică, atunci când se face constatarea, că dela 1907 încoace învățătorii negliță limba română și vânează după merite”, dta. învățător român și conducător de învățători răspunzi fără nici o sinchisire, că „școala nouă (probabil inaugurată de dta și de Ilie și Bóczán) are un ideal uman-moral”!

Curat povestea cu „baba surdă”.

Lupta în comitate.

Congregația dela Dicioșmătin.

— Raport special. —

D.-Sânmărtin, 16 Octomvrie.

În congreția de astăzi a comitatului Târnăva-mică, Români prezenți au îndreptat atacuri inverșunate și temeinice împotriva administrației aziatice, care băntuie în comitat. Au înșirat un pomenic de volnicii ale organelor administrative. Fișpanul amenința în repetite rânduri pe vorbitorii români, că le ia cuvântul.

A făcut o deosebit de penibilă impresie asupra celor prezenți pasagiul vorbirii dlui Romul Boila, care a cerut dela factorii competenți socoteală pentru iregularitățile financiare ce s'au dovedit în sarcina primarului orașului Sânmărtin. S'au îngrozit chiar și cei mai incarnați dușmani ai noștri, auzind despre cazuri, cum, de pildă un Român a fost pedepsit cu 504 cor. pentru că a împușcat un iepure în pădurea unui domn mare; apoi, că alt „valah” a primit 44 zile temniță, ca pedeapsă pentru transgresiunea, că găștile acuzatului au intrat în grădina altui nemeș ilustru.

Avocatul Alexandru Morariu a descris în culori vii pe nemeșii aceia, cari în timpul mai nou, la congresul agronomic din Cluj, au pornit o acțiune mare „patriotică” împotriva pretensei politici de posesiune a Românilor de a cumpăra moșiile nemeșilor ruinați.

Deputatul guvernamental Izekutz Gyözö, atacă într-o cuvântare lungă băncile săsești și românești, „Albina” și „Genosenschaftbank”-ul din Ibașfalău, cerând dela congregație să sprijinească numai banca ungurească.

Văzând aceasta membrul român, d. Dr. Romul Boila, s'a ridicat din nou și luând în apărare băncile noastre, arată că pe ce baze solide și în ce mâni pricepute e depusă conducerea „Albinii”, cerând ca banii publici să fie depuși și la „Albina”. Congregația, firește, a respins rugărea aceasta.

Cor.

Meditări despre Aurel Vlaicu.

A trecut o lună de când scumpul nostru prieten Aurel Vlaicu a căzut jertfă artei sale periculoase, căzând la Câmpina, în sborul său spre locul lui natal, cu aeroplanul Vlaicu II din cauze neprevăzute și încă nu destul de lămurite, astfel încât a rămas mort.

Întreg poporul românesc a fost cuprins de o profundă jale, care nici astăzi nu s'a mieșorat și-și află expresia ei fidelă în dorința generală de a se ridica în mai multe locuri semne vizibile în memoria lui.

Deși noi — „frații lui din Ardeal” îl reclamăm pe Vlaicu ca „al nostru”, ne aplecăm înaintea dorinței generale a obștei românești și recunoaștem ea îndreptățită dorința, ca el să fie privit de „Vlaicu al nostru” a „tuturor Românilor” fără considerație la granițele politice.

Sunt între oamenii noștri sceptici, iar între străini mulți răuvoitori ai neamului nostru, cari întreabă: merită oare Aurel Vlaicu sărbătorirea aceasta mare a unui popor întreg?

În următoarele voim să înșirăm unele observări ale noastre cu scopul de a contribui încâtva la clarificarea întrebării susamintite.

În vara anului 1912, înaintea sborurilor săvârșite pe câmpul dela Aspern au fost expuse în Rotunda Praterului din Viena peste 40 de aeroplane de diferite construcțiuni din întreagă Europa, între cari și aeroplanul „Vlaicu II”.

Se înțelege de sine, că membrii coloniei române, cât și alți Români din străinătate se opreau cu predilecție la acest aeroplan și ascultau cu plăcere explicațiile convingătoare, pline de temperament totodată simple și naturale a genialului constructor.

Arhiducei, profesori de tehnică și ofițeri superiori se interesau mult de cel mai mic și cel mai ușor aparat dintre toate cele expuse.

Toți cari am comparat aeroplanele din Rotundă, am constatat, cu certitudine, că aeroplanul „Vlaicu II” se deosebește esențial de celelalte, atât prin punerea punctului de gravitațiune sub axă și întrebuintarea de 2 elice, cât și prin compunerea de tot originală a pânzelor de cârmă de dinainte și de dindărăt.

Toți privitorii au fost convingși că stau înaintea unui aeroplan original, care nu s'a construit după formele celorlalte aeroplane existente, ci este productul unui creier genial, care numai din propria schintee dumnezească și-a făurit opera sa.

Sunt mulți, cari admirau în Aurel Vlaicu pilotul îndrăzneț, care cu aeroplanul propriu a câștigat pe câmpia dela Aspern lauri neperitori, întrecând în formarea cercurilor, aterisarea bruscă, cât și svârlirea de bombe pe chiar și cei mai incușiți piloți francezi; alții admirau sborurile succese din orașele Ardealului și Bucovinei, sborurile dela Cotroceni și peste capitala Țării, cât și sborurile pe câmpurile de operațiune din Bulgaria, prin cari a făcut servicii bune armatei române, pentru cari a fost decorat cu medalia „Virtutea militară”.

Nu mai puțin de admirat e hotărârea lui Aurel Vlaicu dictată în prima linie de nemărginita lui iubire față de neamul său de a sbura peste Carpați la festivitățile „Astreii”, cari s'au ținut în Orăștie, în apropierea locului său natal, prin ce a dorit să realizeze o idee sublimă, care acum câștigă tot mai mulți aderenți în sânul poporului român.

Aceasta „Idee” l-a îndemnat irezistibil să execute cât de cu grabă sborul peste Carpați cu vechiul său aeroplan, până când părțile nouilor aeroplane „Vlaicu III” așteptau impasiv mâna „maestrului”, care în scurt timp avea să le însuflească viață și să le conducă la și mai mare glorie, ridicând și mai strălucitor nimbul neamului românesc.

Involuntar ni se impune întrebarea că nu a fost oare posibil să sfârșească Vlaicu mai de timpuriu compunerea aeroplanelor „Vlaicu III”? Tot așa ne întrebăm că în caz dacă ar fi încercat Vlaicu trecerea Carpaților cu unul din aeroplanele noi, oare nu s'ar fi evitat stângerea prematură a idolului nostru național?

Aceste sunt întrebări ipotetice la cari nu se poate răspunde hotărât, dar mulți prieteni și admiratori sinceri de repețitori i-au spus:

„Vlaicule, lasă ambiția prea mare de-a-ți câștiga „lauri ca pilot, uită că avem zeci, ba în caz de lipsă „și sute de piloți îndrăsneți, militari și civili, cari cu „curaj și istețime își expun viața pentru strălucirea „numelui românesc; noi nu voim să te prea expui ca „pilot, noi dorim să te vedem în un „atelier” bine aranjat, încunjurat de o pleiadă de ingineri însuflețiți, „dispunând de mehanici iscusiți, în mijlocul cărora să „te frământă în perfecționarea ideilor tale, folosindu-te „de „schinteia divină” care a plantat-o Dumnezeu în „creerii tăi, spre gloria și folosul mult iubitului tău „popor românesc!”

Știm că și Vlaicu aceasta a dorit și în speranța realizării acestei speranțe a respins ori a trăgând primirea multor oferte favorabile, făcute din diferite părți „străine”, căci pentru el a fost hotărât să-și pună produsele lucrărilor sale în prima linie, în serviciul neamului românesc.

Noi suntem de părere că rezultatele lucrărilor sale săvârșite numai din intelectul propriu și cu mijloace modeste, ne îndreptățește a presupune că, dispunând de un „atelier” bogat, provăzut cu toate cele de lipsă, Aurel Vlaicu ar fi produs încă multe alte invențiuni cari ar fi adus neamului nostru foloase nepretabile și ar fi contribuit mult la ridicarea prestigiului poporului român în ochii popoarelor culte.

Nu știm cari au fost motivele și zădărniciile ivite, cari au zădărnicit realizarea unei dorințe așa simple și naturale, ba și ușor de realizat, prin ce România ar fi fost în fericiată poziție de a-și crea o flotă aeriană fără a depinde de grația constructorilor străini.

Intr'unul din Nr.-ii „Românului” din 1912 am schițat în articolul „Vlaicu III” aproximativ, de câte aeroplane ar avea lipsă armata română.

În legătură cu cele înscrise ne permitem a întreba: „ar fi avut oare Aurel Vlaicu timp să se smulgă din atmosfera laborioasă a unui astfel de „atelier”, ca să umble după „lauri de pilotaj?”

Credem că nu vom păcătu în contra pietății datorite prietenului nostru, — care însuși a aderat la un cuvânt sincer — dacă amintim de împotăririle făcute lui, că Vlaicu ar fi greșit câte odată în contra tonului obicinuit în „societate”, ce ar fi avut urmarea că i s'a îngreunat mult realizarea dorințelor sale. Noi repetăm aceea ce am spus adeseori, discutând cu prieteni chestia aceasta, că avem destui oameni de curte, cari se uzează în mod perfect de tonul de curte, noi însă nu voim să vedem în Vlaicu omul cu maniere de curte, ci voim să vedem în el omul genial, pe care îl admirăm așa cum este, și pe care nu l-am îndemnat să se schimbe, perzându-și originalitatea proprie oamenilor geniali — care originalitate ne-a dovedit-o deoseori tuturor cari am avut fericirea de-a comunica mai des și mai intim cu el: haz și plăcere nespuse, a cărei reproducere însă cade afară de ramul îngust al acestui articol.

Toate meritele și însușirile amintite formează însă numai un corolar a portretului splendid al iubitului nostru prieten Aurel Vlaicu.

În ochii lumii mari s'a înălțat Vlaicu ca „constructor” prin concepția și executarea genială a aeroplanului său original, care incontestabil a fost produsul unui creier genial, și care numai prin „propria schinteia divină” s'a făurit, prin care nouă Românilor, ni-a devenit „Vlaicu al nostru” drag și neuitat, deosebit pentru aceea că toate produsele genialității sale le-a scăldat în razele strălucitoare a nemărginitei iubiri de neam.

Aceste vor fi fost motivele cari au determinat un popor de 15 milioane să aducă verdictul că:

„Aurel Vlaicu merită să fie sărbătorit de întreaga suflare românească!”

13 Octomvrie 1913:

S.....n.

Inmormântarea sub-locotenentului aviator Negel.

București, 16 Oct.

Ieri, Mercuri, după amiază la orele 2 și jum. a avut loc înmormântarea regretatului sub-locot. aviator George Negel, victima accidentului dela Târgoviște.

Corpul nefericitului aviator se afla depus în capela spitalului militar „Regina Elisabeta”, unde s'au depus numeroase coroane din partea amicilor și cunoscuților defunctului ofițer.

Au depus coroane: o frumoasă jerbă de flori naturale trimisă de M. M. L. L. regele Carol și regina Elisabeta, o frumoasă coroană din partea dlui inginer Assan, apoi din partea camarazilor de clasă, a ofițerilor școalei de aviație, din partea ministerului de război, M. Marinescu, Tenis club, general Coandă, dnele Zulvia și N. Negel, Mircea și Lucia Leca, Petru, Iancu, Alice și Elise Negel, familiile Siefert și Trandafirescu, Maria Lizeta și Dr. Negel, „Liga națională aeriană”, principele V. Bibescu etc. etc.

Serviciul funebru.

La orele 2 și un sfert se începe serviciul funebru oficiat de episcopul Dionisie al Buzăului, încunjurat de preotul Vlădescu, confesorul garnizoanei și de numeroși preoți și diaconi.

Asistența.

Au asistat la această tristă solemnitate afară de membrii familiei dnii generali: Văleanu secretarul general al ministerului de război, general Coandă, general Boteanu comandantul Cetății București, locotenent-colonel Mihail, Assan, prințul Bibescu, D. Moruzi, prefectul poliției Capitalei, căpitan Capșa, locot. Protopopescu, locot. Șerban Cantacuzino, inginer Pannit secretarul general al ministerului de lucrări publice, G. Lascar, secretarul general al ministerului de culte, colonel Soltis, căpitan Fotescu, aviatorii locotenenți: Alex. Popescu, Mavrodî, Atanasie, Enescu, Scarlat Ștefănescu etc., inginer G. Magnani, Silișteanu, Al. Sturza, inginer Ivănescu, Zaharia Bârsan, El. Ruban, Dr. Macovei etc.

Curtea regală a fost reprezentată prin d. colonel Costescu.

Discursurile dlor general Boteanu și colonel Mihail.

După terminarea sfinteii slujbe, d. general Boteanu s'a apropiat de sicriul în care se afla corpul neînsuflețit al sublocot. aviator Negel, și a rostit o inimoasă și înălțătoare cuvântare prin care a deplâns tragicul sfârșit al nefericitului ofițer și a arătat marea pierdere pe care o simte aviațiunea la noi, prin moartea tânărului ofițer.

D. general Boteanu își termină cuvântarea spunând:

„Iubite camarade, M. S. regele te-a decorat cu „Virtutea Militară”, pentru curagiul și vitejia ta, de care ai dat dovadă tot timpul cât ai servit armata română.”

Și d. general Boteanu, vădit emoționat, se apropie de corpul neînsuflețit al sub-lt. Negel și îi pune pe tunică semnul vitejiei și mândriei ostășești.

D. colonel Mihail, directorul școalei de aviație militară, spune:

„Moartea sublocotenentului Negel o regretă toată armata română. El a fost unul din cei mai buni camarazi și ofițer. În tot timpul cât a servit aviația a dat dovadă de îndrăsneala și curajul său, astfel că în ultimul timp el era desemnat să construiască și să piloteze aparatul nefericitului Vlaicu.”

Cortegiul.

După terminarea acestor două calde cuvântări carul mortuar militar tras de șase cai, a fost adus în curtea spitalului militar. Delegații regimentelor din capitală, au fost așezați pe o parte și alta a capelei militare. Sicriul, în care se afla corpul neînsuflețit al lui Negel, a fost ridicat de mai mulți ofițeri ai școalei de aviație și ai Ligei aeriene, și de mai mulți amici ai defunctului și depus în carul mortuar.

Muzica militară a început să cânte marșul funebru, în timp ce toată lumea se descoperca. Momentul era din cele mai dureroase. Pe fețele tuturor se vedea jalea pentru pierderea lui Negel. Foarte mulți au început să plângă.

Cortegiul s' format apoi în ordinea următoare:

Un pluton din reg. de escortă; carul cu coroane, corul, preoții; urmau apoi dnii locotenenți Enescu și Ștefănescu, cari purtau pernele cu decorații, dricul militar, încunjurat de toți ofițerii aviatori ai școalei de aviație dela Cotroceni, și de camarazii din reg. 9 roșiori.

Cordoanele erau purtate de șase ofițeri aviatori.

După dric venea colonelul Negel, tatăl sublocotenentului Negel, apoi fratele său, precum și dnii generali Văleanu, Boteanu, Coanda, Socec și foarte mulți ofițeri superiori și inferiori, precum și o mare mulțime de oameni.

Onorurile militare.

Onorurile militare au fost date de: două plutone călări din reg. 9 roșiori; un pluton din bat. de specialitate, ofițeri dela școala de aviație.

Au trimis câte o delegație compusă din 1 căpitan, 1 locot. și 1 sublocotenent: reg. 6 Mihail Viteazul, reg. 2 artilerie, reg. 4 roșiori, reg. 9 roșiori, reg. 3 călărași, bat. 1 de cetate, bat. 2 pioneri, regimentele 2 și 6 de vânători și dela jandarmii pedestri au fost 1 plutonier și opt soldați cari au mers pe flancuri.

Parada a fost comandată de d. căpitan Paraschivescu.

*

Dela capela spitalului militar, cortegiul a parcurs stradele Francmasonă, Popa-Tatu, Știrbei Vodă, calea Victoriei, strada Carol, calea Șerban-Vodă, până la cimitirul militar Bellu.

*

Regimentul 9 roșiori, de unde făcea parte nefericitul aviator, a trimis calul decedatului aviator cu harnașamentul.

*

În timpul când cortegiul parcurgea drumul, spre cimitir, ca un suprem și ultim omagiu, dnii căpitani Popovici cu un biplan „Tractor-Coandă” și d. Krey cu aparatul „Taube” au făcut mai multe sboruri și au aruncat flori deasupra carului mortuar.

La cimitirul militar.

În fața cimitirului militar se aflau mii de oameni, cari așteptau sosirea cortegiului.

Sicriul a fost ridicat de mai mulți ofițeri aviatori, și purtat pe umeri până la locul de veci unde episcopul Dionisie a oficiat serviciul funebru.

În urmă sicriul cu corpul neînsuflețit al regretatului Negel a fost depus, în mijlocul jalei generale, în cavoul în care a fost înmormântat și regretatul Aurel Vlaicu.

În momentul când corpul defunctului ofițer a fost coborât în groapă, soldații regimentului 9 roșiori, din care sublocotenentul Negel făcea parte, au tras două salve, anunțând sfârșitul acestei dureroase ceremonii.

*

Astfel s'a făcut înmormântarea lui Negel, a treia victimă a aviației române.

Coresp.

Aviz abonaților noștri.

Rugăm pe stimații noștri abonați să nu uite a-și plăti fără amânare restanțele pe cvartalul trecut și să ne trimită totodată și abonamentul pe noul cvartal, înainte. Să-și aducă aminte de marele scop ce sprijinesc abonând acest ziar și să fie seamă de enormele piedeci materiale cu cari se tot luptă încă presa românească. Cu întoarcerea poștei așteptăm să ni se trimită toate restanțele, precum și abonamentul pentru noul cvartal Octomvrie—Decemvrie. În caz contrar ziarul nu li se va mai trimite.

ADMINISTRAȚIA.

Cronica externă.

Franta și Spania. Cordialitatea toasturilor rostite pe bordul vasului „Diderot” de regele Spaniei și de președintele republicii franceze înconjoară de o atmosferă de simpatie textul diplomatic, care servește de comunicat și pe care-l reproducem:

„Convorbirile cari au avut loc între contele Romanones, d. Lopez Munoz și d. Pichon și cari s'au referit la toate chestiile de ordin politic, economic și comercial interesând Franța și Spania au permis constatarea unei perfecte concordante de vederi între reprezentanții celor două țări.

Politica lor în Africa și în Europa se dezvoltă urmând principiile stabilite în acordurile din 1904, 1907 și 1912 și se inspiră pe zi ce trece, mai mult, din sentimentele de înțelegere și de prietenie cordială cari răspund intereselor, aspirațiilor și nevoilor ambelor popoare. Aceste principii își vor găsi aplicația lor, foarte naturală tot așa de bine în politica generală a guvernelor din Paris și Madrid ca și în chestiile speciale cari sunt legate de opera ce îndeplinesc în Maroc”.

Aniția franco-spaniolă e un lucru ce n'are încă nume. „Buna înțelegere din ce în ce mai cordială”, i-a spus regele Alfons la Madrid; „înțelegere deja cordială”, a adăugat în toastul său pe vasul „Diderot”, „misiune pacifică” a spus d. Poincaré. Dar acest acord care după expresia comunicatului există „în sentimentele” și „în voința” celor două guverne e acum pe cale de realizare. Acest acord va exista în realitate când negocierile cari durează de mai multe luni cu multă prudență se vor sfârși cu bine.

Numele grupului amical format de Spania, Franța, Anglia și Rusia va fi de „Tripla înțelegere din Occident” și rolul său va fi de a menține echilibrul azi atât de amenințat în Mediterana.

Caracterul naval al recepției de pe „Diderot”, aluziile făcute de d. Poincaré, la adresa „bravilor ofițeri și a valoroșilor soldați ai marinei spaniole” la a ofițerilor și marinarilor francezi „fericiți de a fraterniza cu camarazii lor spanioli și englezi”: cum și cu privire la Mediterana despre care „Spania și Franța înțeleg mai bine comunitatea intereselor lor și prețioasele avantaje a uniunii lor pacifice”; locul pe care-l ia în răspunsul regelui Spaniei marea Mediterană și „interesele permanente” pe cari ea le reaminteste; omagiul adresat în acest răspuns Angliei și lui Eduard al VII-lea; și mai ales telegrama semnată „Alfonso. Poincaré” care a fost trimisă lui George al V-lea, totul concurează să precizeze acest scop al echilibrului mediteranean.

S'ar putea adăoga acest detaliu destul de isbitor: la Madrid, d. Poincaré n'a văzut decât trei batalioane de infanterie spaniolă, în timp ce la Cartagena a trecut în revistă aproape întreaga flotă a Spaniei.

Va fi în Irlanda războiul civil? Câte desordine, războaie și revolte nu s'au produs în Irlanda, pentru ca această nenorocită țară să-și poată câștiga autonomia; cât n'a luptat ea pentru acel „Home rule”, care trebuia să dea satisfacție spiritului de independență al irlandezului... și totuși, în momentul când autonomia irlandeză e gata să se înființeze, Irlandezii se pregătesc de un adevărat război pentru a împiedeca votarea „Home ruleului”.

De ce această opoziție unei legi, pe care ei înșiși o consideră ca salvatoare? Iată de ce?

În Irlanda există o minoritate foarte puternică de anglo-saxoni, cărora li s'a dat numele de unioniști, în urma unirei oficiale a Irlandei cu Marea Britanie, pentru a-i deosebi de adversarii acestei uniri, Irlandezii s'adea, cari au primit atunci calificativul de naționaliști. Această minoritate locuiește în provincia Ulster, cea mai întinsă și bogată dintre cele patru provincii cari compun Irlanda și focarul de opoziție împotriva legii de interes curat irlandez care se cheamă „Home rule” este în Ulster. Avem, deci, două curente în Irlanda: naționalist, format de irlandezii adevărați, cari, sunt plini de entuziasm pentru libertatea cucerită și unionist sau „orangist”, format din anglo-saxoni, cari se tem că vor fi deposedați de situația lor privilegiată și că vor avea de îndurat foarte mult în dezvoltarea lor religioasă, ei fiind protestanți și în Irlanda politică și religia confundându-se într'o legătură foarte strânsă.

Unioniștii, având sprijinul șefilor opoziției parlamentare din Anglia, au întreprins în Ulster o campanie de împotrivire la autonomia irlan-

deză și au mobilizat o adevărată armată, în scopul de a proclama insurecția, războiul civil în ziua promulgării „Home ruleului”.

Atitudinea intransigentă a orangiștilor a provocat o mare îndârjire printre naționaliști, cari la rândul lor sunt hotărâți să deschidă o campanie violentă pentru a zădărnici acțiunea unioniștilor. De obicei, în Irlanda, însă, aceste campanii nu pot merge fără de ciocniri și acum vre-o două luni s'au și produs desordine între aceste două tabere la Belfast, la Londonderry și cam peste tot locul în Ulster.

Se înțelege, deci, cât e de gravă situația și la ce complicații poate da ea loc. Totuși, guvernul nu pare intimidat. Asquith, primul ministru englez, a făcut de curând o declarație cam echivocă, din care rezeșea însă că el nu crede că unioniștii vor merge până la capăt cu rezistența lor, deoarece, cum ei sunt susținuți de oameni ca Lansdowne, Bonar Law și Balfour, i-ar compromite pe aceștia într'o acțiune, care, din punct de vedere legal, ar constitui o greșală politică și Balfour, bunăoară, nu e om care să se lase compromis pe terenul politic. Asquith, consideră acțiunea unioniștilor mai mult ca o încercare de intimidare și poate chiar ca un „bluff”. Totuși guvernul englez ia toate măsurile pentru ca lupta să nu ia proporții dezastruoase pentru Anglia, care nu e dispusă să suporte o nouă răscoală în Irlanda.

În definitiv, e greu să se prezică ce se va întâmpla cu mișcarea actuală din Irlanda. Faptul precis este că starea de spirit creată printre Irlandezi prin revolta orangiștilor este gravă și plină de amenințări.

Mișcarea economică în Huedin.

— Corespondență ocazională. —

Huedin, 16 Octombrie.

Conștii de necesitatea unei estinse mișcări economice pentru emanciparea de sub robia economică sub care tânjim, o seamă de bărbați din centrul nostru comercial și jur au hotărât înființarea unei societăți pentru valorizarea produselor. S'a pornit lupta fățișă pentru deșteptarea poporului din aceste părți, popor stăpân pe un pământ mănos și bogat în mine.

În discuțiile presei noastre se spunea că poporul nostru nu e pregătit încă pentru cooperative, că n'avem bărbați conducători etc.

Instituția cu un caracter provizoriu „Agraria” după un trai de 14 luni e aporape de-a răsturna orice aserțiune de felul acesta. În contra tuturor teoriilor însă, vor vorbi rezultatele practice.

Conducătorii „Agrariei” după ce au ingenunchiat pe toată linia concurența în comerțul de ouă, voiesc prin un capital mai mare să înceapă o înreprindere mai mare de cereale, pentru a satisface pretențiunile poporului din jur, care cu deosebire în anii răi, este espus unui adevărat jaf. Trinișii acestei instituții, cari au cutreerat de două luni încoace, vre-o 11 comune dintre cele mai de frunte, au ajuns la convingerea, că o mișcare economică în proporții mai mari e chestiune ardentă.

S'au lansat peste două sute de apeuri către publicul nostru. În toate părțile noastre se manifestă un viu interes pentru astfel de întreprinderi, iar adunarea convocată în amintitul apel a dovedit pe deplin că năzuințele conducătorilor dela „Agraria” nu vor rămânea numai vorbe frumoase.

Vre-o 100 persoane au luat parte la această adunare și s'au înscris peste 500 cuate a 50 cor. pentru tovarășia proiectată cu capital începător de cel puțin 50,000 cor. Adunarea de constituire s'a convocat pe ziua de 28 Octombrie și e de dorit, ca publicul nostru să ia parte în număr cât mai mare.

Cel cari au participat la adunarea trecută, sunt rugați a face cât mai intență propandă pentru tânăra întreprindere.

La adunarea din 28 Octombrie se va proclama definitiv înființarea tovarășiei centrale „Agraria”. Asociațiunea care va trimite la această adunare un reprezentant ne-a oferit tot sprijinul.

Această întreprindere pornită din gândurile cele mai bune, aici în ținutul ăsta neghjat, așteaptă tot concursul oamenilor de bine, pentru a putea însemna drumuri unei largi vieți economice.

Pentru monumentul lui Vlaicu.

Arad, 17 Oct.

Ni se scrie:

O frumoasă nuntă românească s'a serbat Duminecă în comuna Cricău (com. Albei-inferioare).

D. I. Domșa din Pețelca și-a serbat căsătoria cu drăgălașa dsoară Ditia Todericiu din Cricău. Un lucru frumos și vrednic de pildă s'a făcut la acest praznic familiar și anume: *jocul mtresei* a fost răscumpărat pentru bustul regretatului nostru aviator *Aurel Vlaicu*.

Darurile au dat suma de 41 cor. 10 fil.

Au contribuit următorii:

V. Muncuș și soția ca nuni 5 cor. N. Cerghizan, preot gr. or. 3 cor. N. Muntean preot gr. or. L. Fekete notar, I. Lupșan notar, A. Kociș, N. Mitrofan, I. Todericiu stud. cl. VIII gimn. câte 2 cor. F. Nițu teolog, I. Mitrofan, I. Anghel inv., L. Barbu propr., I. Murășan subnotar, N. László, T. Todericiu, N. Gliga, V. Popa, N. Todericiu, Ieronim Anghel, Petru Pasc, Marina Muntean, Ioan Todericiu sen., Ioan Drăgan câte 1 cor. Ioan Preja 1.40 cor. Maria Todericiu 60 fil. Ionuț Rus 50 fil. Veturia Anghel, Ștefan Bețan, Petru Dregan, Millia Receu, Ana Pasc, Maria Luca câte 40 fil. Irina Nemes, Anica Târt câte 30 fil. Leontina Todericiu Leontina Jurca, Iosif László câte 20 fil.

Lăudăm frumosul gest de jertfă al donatorilor și dorim noroc și fericire tinerei perechi.

Un nuntas.

Colecta Românilor din *Ocna-Sibiului*, colectant d. Ion Tr. Henteș, (suma 141.50 cor.): „Viitorul” inst. de cred și econ. 30 cor. Dr. Nicolae Cristea avocat, Dr. Ioan Dordea, avocat câte 20 cor. Nicolae Albu senator, Alex. Vidrighinescu preot, câte 10 cor. Văd. Victoria Henteș, Patriciu Curea preot, Ghedeon Henteș inv., Augustin Henteș, funcț. la of. de dare, Ioan Tr. Henteș contabil, Eugen Pantea preot, câte 5 cor. Savu Avram inv., Manasie Ciungariu inv., câte 2 cor. Ioan M. Muntean econom, Simion Tudor econom, Ioan Văcariu econom, câte 1 cor. Dela mai mulți poporeni din Ocna-superoară 14. 50 cor.

A mai contribuit d.:

Dr. Corneliu Păcurariu din Constanța 18.86 cor. (Va urma).

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 Octombrie n. 1913

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme uscată, nopți moderate.

Prognostic telegrafic: vreme uscată.

Temperatura la amiază a fost de 11.4 C.

Fudulie deșartă. Budapești Hirrap, făcând bilanțul politicii austro-ungare de un an, serie:

„Acest an al războaielor ne-a mai adus nouă încă un câștig pozitiv și mare. Așa zisa unitate sudslavă, solidaritatea slavă potrivnică nouă, s'a dovedit un vis nărod, o șarlatanie temerară. Adevărat că la hotarele noastre sudice tot mai există vre-o câțiva, cari nu vor să se împace cu această desvălire și nu vor să creadă, că monarhia dualistă maghiară și austriacă. (O specificare proprie ziarelor ungurești, — foarte semnificativă de altfel. N. Rom.) nu se prăbușește la glasul trâmbițelor slave și valaho. Dar astea sunt numai spasmurile sfârșitului, întocmai cum bășica cea împetrișată cu bălauri, dacă se găurește, se cutremură tare, înainte de ce s'ar lăți definitiv. De acum să avem numai grija, ca gurile păcatoase să n'o umfle iarăș. Când chiar și cei mai gălăgioși și cei mai temerari asaltanți ai noștri, cetășii lui Pașici, declară pe față că vor să trăiască în prietenie cu noi, pentrucă neapărat sunt necesități în acest scop, poate se vor împăca în cele din urmă și dușmanii noștri interni, acolo între Drava

și Sava și între muntele dela răsărit, cu puterea inutabilă a cadrelor existente și se vor încadra frumos în ele. Cu cât mai curând cu atât mai bine pentru ei”.

Nu trebuie să ne mirăm de rândurile aceste saturate de fudurie. Tenorul lor tradează toemai, că autorul lor înțelege care este **realitatea** „succeselor” repute de politica „maghiară și austriacă”. Dar **nu vrea să înțeleagă...** Ar trebui să scrie într'un sens atât de nedepins de presa ungurească... și noi i-am cere prea mult cerându-i sinceritate.

Aniversarea nașterii prințului carol al României. A. S. R. principele Carol al României a împlinit ieri, Joi, 20 de ani. Impreună cu întreașă România facem călduroase urări pentru fericirea și sănătatea tânărului vlăstar al glorioasei familii domnitoare române, și dela care poporul românesc așteaptă realiarea aspirațiilor sale cele mai înalte și a marelui ideal național.

„Nu-i iertat să se vorbească ungurește.” Sub acest titlu fițuica „Tiszántul” din Orade publică un articol pueril pe care vrea cu orice preț să-l facă senzational. I-a ajuns adecă la ureche, că în internatul gr.-cat. românesc din Orade, studenților li-e interzis să vorbească ungurește. Această știre — după numita fițuică — a produs în oraș o penibilă senzație. Un profesor din gimnaziul premontrean a aflat mai întâi această îngrozitoare veste. Corpul didactic al munitului gimnaz, în zelul său patriotic, a dus o luptă grea pentru a-i învăța pe „valahi” să pronunțe bine limba ungurească, deși valahii tare erau încăpăținați. Valahii dracului ziceau de pildă, în loc de Pap Demeter, Popa Mitru și vorbeau într'o topică absolut neungurească, cu mestecături de cuvinte românești. Pe coridoare, prin curtea gimnaziului sburau în dragă voce cuvintele valahe. Profesorii nu mai puteau suferi starea asta și cercetând cauza, au aflat dela un student, pe care l-a luat gura pe dinainte, că li s'a dat poruncă severă, că nu numai în internat, ci și în anumite părți din zi și în timpul jocului numai românește să vorbească.

Nu știm întru cât e adevărată această știre. Ori e adevărată ori nu e adevărată, ea este un fapt care trage dungă peste toate năzuințele caraghioase de maghiarizare. Studenții din țara lui Mangra vin cu atitudinea lor să palmuiască un sistem nefast de educație.

Va să zică vorba românească a ajuns o crimă, chiar când e rostită între ziduri românești?

Când se vor opri oare guvernarea noastră în expediția lor donquixotiană?

Dela Academia Română. Ni se scrie din București cu data de ieri: Mâne, Vineri, la ora 2 d. a., Academai Română va ține ședință publică, în care d. profesor Nicolae Iorga va face o comunicare despre: „Vasile Lupu ca următor al împăraților de răsărit în tutelarea patriarhiei de Constantinopol”.

D. ministru C. Dissescu decorat de către regele Greciei. Ministrul plenipotențiar al Greciei la București, Papadiamandopulos, a înmănat dlui ministru C. Dissescu marea cruce a ordinului „Mântuitorul”, cu care l'a decorat regele Greciei.

Noul scandal politic. Răspândindu-se vestea că vre-o câțiva deputați din partidul muncii au primit provizii dela „Banca de circulație”, președintele acestui partid contele Khuen Hédeváry a provocat banca să-i comunice numele acestor deputați. Banca în răspunsul ei trimis contelui Khuen confirmă știrea, dar refuză a-i numi pe deputații respectivi, declarând că nici decum nu o interesează numele acestora. Adecă afară de Lukács și Jeszenszky mai sunt implicați în afacerea scandaloză cu tripoul de pe insula Margareta și vre-o câțiva deputați din partidul muncii. De sine înțeles că în partidul muncii sunt consternați din cauza acestei noi desvăliri și cei mai mulți pretind ca respectivii deputați să fie dați afară.

E implicată în această afacere însă și consiliul lucrărilor publice al Budapestei, care după

contractul încheiat cu banca de circulație sub noul guvern, și-a asigurat din venitul anual al întreprinderii suma de 75.000—150.000 coroane, ca dividendă de 30 procente, ceea ce ar fi fost posibil numai având consorțiul un venit anual de mai multe milioane la ce însă nu se putea aștepta decât numai având în vedere venitele după jocurile hazarde. Consiliul lucrărilor publice neagă de altcum că ar fi permis înființarea unui tripou pe insula Margareta.

După cum se anunță din Budapesta, membrii partidului independist au fost convocați pe azi seara la orele 6 la o consfătuire în chestia noii descoperite panamale. Se afirmă că opoziția va cere în baza vechiului regulament intern convocarea urgentă a camerei. Ieri seara a sosit la Budapesta și contele Andrassy și în cursul nopții s'a consultat timp îndelungat cu contele Károly în scopul convocării camerei. Din cercurile partidului muncii se anunță că partidul va preveni opoziția și camera își va relua ședințele încă înainte de a cere opoziția convocarea ei, motivând aceasta că guvernul voiește să înainteze noi proiecte. Președintele camerei Beöthy a sosit încă azi la amiază la Budapesta ducându-se imediat la contele Tisza, probabil pentru a se sfătui cu el în chestia aceasta.

Fiorosul ucigaș de părinți, G. Rozor, din Alba-Iulia, a fost judecat Sâmbăta trecută, de tribunalul din Alba-Iulia, la moarte prin ștreang, iar soțul său G. Porcariu, care i-a fost de ajutor, dar despre care nu s'a putut adevăra că a pus și el mâna la omorâre, a căpătat 6 ani temniță grea.

Se știe grozava poveste: Părinții lui, oameni cu bunăstare și de omenie, nu-l mai puteau sătura de bani pe acest fiu stricat al lor, care se însurase contra voii lor, și le cerea partea de avere. — după ce risipise o avere întreagă și falimentase cu prăvălia pe care i-o umpluseră odată părinții cu marfă. Și fiindcă părinții nu au grăbit a-i da avere nouă, partea ce credea el că i se cade, — s'a dus într'o noapte și a împușcat pe tatăl-său în pat, iar mamă-sa fugind în o cameră vecină, a alergat după ea și a omorât-o acolo, împușcându-o și tăindu-i și grumazii. Apoi s'a spălat pe mâni de sânge și s'a dus cu ortacul său G. Porcariu, prin crășmele orașului și și-a petrecut, bând și lăsând să-i cânte țigani.

Dar l'a descoperit Dumnezeu. Acum capătă avere destulă. O săptămână deplin a ținut desbaterea că au fost ascultați peste 40 de martori. Nime nu știa spune ceva bun despre el. Nefericita lui soție, chemată și ea să fie ascultată, n'a vrut să meargă spunând că e bolnavă. Tribunalul însă a spus, că ține la aceea, să vină în persoană ca să fie ascultată ca martor, poate știe ea ceva ce să ușureze soarta nenorocitului ei soț. De sălă s'a dus înaintea judeților și a zis: — De bine n'am ce spune, de rău nu voi să mai spun și eu...

Și s'a depărtat din sală, înfiorată de vederea ucigașului.

Sâmbăta pe la 6 s'au sfârșit desbaterele și s'au retras jurații să-și spună părerea lor, că află-l vinovat ori nu. Două ciasuri s'au sfătuit și au venit spunând că da, l'au aflat vinovat de omor îndoit, iar pe Porcariu de părtaș la un omor.

S'a retras tribunalul pe la orele 9 și abia la 12 ciasuri noaptea a venit în sală, — care era tot plină de lume ce aștepta să vadă judecata, — și a vestit osânda: moarte prin ștreang fiului-animal, iar ortacului său 6 ani temniță cea mai grea. (Libertatea.)

La ștreang a fost osândită în 9 Octomvrie de către tribunalul din Deva nevasta lui Borza George din Ternava (lângă Ilia) pentru că anul trecut în August, și-a omorât bărbatul. El sârmanul fusese dus câțiva ani în America, și câștiga bani, în vreme ce nevastica lui, femeie frumoasă, abia peste 30 de ani, își prinsese vre-o doi draguți. Când a venit îndărăt bărbatul, după ce aduse bani frumoși, ea nu se mai putea lăsa de draguți și așa s'a hotărât să-l omoare, ca să poată trăi mai departe în blâstemăția cu care se dedase. Melter Macavei și Melter Dumitru i-au dat ajutor și l'au omorât și l'au dus de l'au îngropat într'o răpă departe în hotar. Omorul a fost descoperit. Melter Dumitru a fost în America, dar s'au luat măsuri să fie prins și adus acasă. Pe „iubita” lui au judecat-o la

ștreang, pe Melter Macavei la 10 ani temniță grea și pe Dumitru îl așteaptă tot așa 10 ori mai mulți ani. („Libertatea”).

Un nou record în aviație. Din Berlin vine știrea că recordul de durată în aviație l'a stabilit acum câteva zile aviatorul francez Brindejonc, parcurgând în 24 ore 1320 km. Acest record mondial de durată l'a bătut Marți aviatorul Stöfer. Acesta a plecat cu aeroplanul Luni la miezul nopții și până Marți noaptea la orele 12 a parcurs 2220 km.

Conferința profesorului Mario Roques la București. Mercuri seara societatea română de istorie din București a ținut o ședință festivă, în onoarea dlui Mario Roques, profesor la universitatea din Paris și profesor de limba română la școala de limbi orientale. A asistat și d. C. Dissescu, ministrul cultelor și instrucțiunii publice. D. Mario Roques a vorbit despre „Palia dela Orăștie”, combătând argumentația dlor Densușeanu, Iorga, Cipariu etc. și susținând că această scriere datează dela 1580 și e prima scrisă în limba română. Altceva interesant e că în această scriere se întâlnește pentru prima oară transformarea lui u în o. Comunicarea dlui Roques a fost ascultată cu mult interes de selectul auditor.

Au făcut apoi ctăe o comunicare dnii C. Giurescu și N. I. Apostolescu, — primul despre descălecatul I a lui Miron Costin și al doilea despre etimologia cuvântului „jidova.”

O mare catastrofă în Germania. Ni se telegrafiază din Berlin: O catastrofă nu mai puțin înfiorătoare decât incendiarea vaporului Volturmo și groaznica explozie din minele de carbuni dela Cardiff din Anglia, cari au reclamat atâtea victime, s'a petrecut azi pe câmpul de aviație Johannisthal din Germania. „Zeppelin II” ridicându-se azi la orele 10 înainte de amiază pentru un sbor de probă cu 3 ofițeri și 30 matrozii în navă, a explodat. Din întreg echipamentul nici unul n'a scăpat căci focul li-a stins la toți viața.

Comandamentul armatei pune mari speranțe în acest nou tip de balon dirigeabil. Balonul se ridicase la vre-o 300 metri, când o groaznică detonătură a cutremurat văzduhul.

Explodase gazul din balon și focul a făcut scrum balonul și înfreg echipamentul.

Cununie. Dsoara Otilia Betecui din Benic și dl Virgil S. Crișan, contabil în Zlatna, își vor serba cununia Duminecă, în 26 Octomvrie n. în biserica rom. gr. cat. din Benic. Felicitările noastre.

Nou avocat român. Prietenul nostru, dl Dr. Sever Miclea din Arad, a dat azi cu frumos succes, în fața forului din Târgul-Murășului, examenul de liberă practică advocațială. Felicitări!

Holera aziatică și-a făcut intrarea și în Arad. Numai există nici o îndoială că holera a pătruns și în Arad. Institutul bacteriologic din Giula a constatat că fochistul Czudor a murit de holera aziatică. De abia a sosit ieri seara acest răspuns al institutului bacteriologic și biroului sanitar al orașului i s'a anunțat o nouă îmbolnăvire cu simptome de holera. A doua victimă e tot un fochist dela căile ferate, Ignățius Berta care își are locuința tot pe strada cimitirului jidovesc. Berta se simțea ieri după amiază încă bine. Seara a mâncat un papricăș într'un birt. Fiind carnea însă unsuroasă s'a îngreșat și din acel moment s'a simțit tot rău. Nu peste mult a început să verse și a fost cuprins de sgârșiri de stomac, iar mai târziu aceste i-au trecut în întreg trupul ivindu-se toate simptomele holerei. Medicul primar al orașului, chemat imediat a constatat simptomele holerei aziatice și a luat imediat dispoziții ca bolnavul să fie transportat în spitalul de holerici, iar ceilalți căseni au fost duși imediat în baracile de izolare. S'a constatat din spusele bolnavului, că Marți a lucrat pe aceeași locomotivă, cu care a sosit dela Szolnok, Duminecă seara, fochistul Czudor.

Azi dimineață starea fochistului Berta s'a îndreptat spre bine, însă sgârșiriile de stomac le simțea încă. Chiar și temperatura care la holerici scade la ninim, îi era normală. Berta la prânz dovedise chiar un apetit excelent, plângându-se că porțiunea de mâncare ce i se dă

e prea mică. Imprejurarea aceasta însă nu dovedește că noul caz n'ar fi holeric, ci molima n'a putut apuca putere asupra lui, care e cazul mai cu seamă la purtătorii vibrionilor de holeră.

Persoanele izolate în bărci pân'acum se simt bine, afară de soția lui Czudor, care e cuprinsă de o gravă melancolie, mai cu seamă din cauza că bărbatul său a fost înmormântat fără nici o ceremonie bisericească.

Azi după amiază s'a întrunit și comisia de epidemie ca să supravegheze măsurile luate pân'acum și eventual să iee încă și alte dispozițiuni pentru a împiedeca răspândirea epidemiei. În cazuri de holeră, se va opri târgul care ar fi să se țină în Arad la sfârșitul acestei luni.

Ministerul român de război a hotărât să creieze la regimentul de escortă regală un escadron compus în întregime din musulmani din Dobrogea și din teritoriul anexat. Acești jandarmi vor avea un fes mare, asemănător aceluia ale trupelor franceze din Algeria, a cărui parte superioară va cădea pe urechea dreaptă. Ciucurele fesului va fi de culoare albă, ca penajul dela chipiul actual. Ofițerii acestui escadron vor purta deasemenea fes.

Descoperirea unui teritoriu necunoscut și locuit de oameni. După o telegramă din Petersburg, vestitul explorator rus Vilcisky a descoperit în Asia de nord, nu departe de Novoje Lemja, un teritoriu necunoscut și locuit de oameni.

x **In atențiunea senatelor școlare.** Firma budapestană a urmașilor lui Leopold Feivel, care și-a câștigat mari merite în țara noastră pe tărâmul aranjamentelor pentru școli, întrucât această firmă a inițiat și dezvoltat acest ram de industrie, a lansat cel mai nou pret-curent. Pret-curentul e o icoană vie a aranjamentului tehnic al școlilor. Chiar și din acest punct de vedere cunoașterea lui e de interes. Dacă cereți printr'o cartă poștală, firma Vă trimite acest catalog gratis și franco. Adresa: Budapest, X., Kőbánya, Kolozsvári utca 13. Băncile de școală executate la noi, în urma avantajilor lor multilaterale, au fost recomandate pentru folosința în școlile din patrie de către ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică prin ord. Nr. 35.600 din 1881 și Nr. 18.677 din 1898. Cele mai multe școli de stat le și întrebuințează dela cu succes.

x Imi țin de plăcută datorie a aduce la cunoștința on. interesați că d. pictor artistic de biserică Bela Mihályi, din Ungvár, a executat pentru frumoasa și bogat împodobită biserică gr.-cat. din Neviceke icoana s. Maria pe altar, 4 icoane admirabile fresco, o plaserintă artistică, foarte frumoasă, pe fond de mătasă, decorată cu aur bogat. Il recomand tutupror ca pe un om de încredere și artist pictor talentat. Neviceke, 27 April 1913. Augustin Hegedüs, paroh-protopop.

x **Iosif Jikell**, magazin de sticlărie, porcelan, decori de lucrări din argint de China și lampe în Sibiu. Sticlă, Porcelan, Jikell, trei cuvinte caracterizează cât de populare legăturii acestei firme. Și cu drept căci acest magazin e adevărat spectacol și principiul proprietarului e ca să aibă frecvenție mare pe lângă câștig puțin și cu acest principiu și-a câștigat un frumos cerc de cumpărători permanent. Publicul din provincie își dă adevărate întâlniri aci, și nici nu e de mirat văzând bogatul asortiment al magazinului. Pe lângă asta agiul proprietar servește fiecăruia lucrările cele mai bune și afară de orice concurență. O specialitate a magazinului e asortimentul complet bucătării și sufragerii în formele moderne cele mai noi, cu decoruri basrelief, serviciu de ceai, cafea și ruoacea, serviciu de sprilat complete, sticlării, pentru masă cu podoabe admirabile în cristal, sticle pentru dulceată, tifeururi, bere etc. Firma are un depozit fără păreche de lampe și de candelabre pentru saloane și sufragerii precum și orice lampe electrice cunoscute. Pentru lucrări de sticlă la edificiții firma poate lua orice concurență.

x **Dnii advocați, comercianți și băncile** înainte de a-și procura mașini de scris sau mobile pentru birouri, să ceară prospecte dela prăvălia **Matinszki Pál és Tsa** din Timișoara pentru aranjarea birourilor, unde se vând cele mai excelente mașini de scris și cele mai moderne mobile pentru birouri pe lângă condițiuni favorabile de plătire. La dorință un impiegat al firmei merge la fața locului aducând cu sine o mașină de scris de probă.

x **Față și mâni foarte frumoase** va avea oricare femeie care va întrebuința renumita și neîntrecută cremă pentru față „Mágnás”, pudră „Mágnás”, săpun „Mágnás” și cosmeticul „Mágnás” pentru mâni a lui **Kelemen Sándor**. Acest neîntrecut cosmetic eliminază din circulație toate cele peste 100 de mijloace ne-

întrebuințabile până acum. Detalii se găsesc în anunțul farmacistului **Kelemen Sándor**, publicat în numerele de Sâmbăta și Duminica ale ziarului nostru. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra aceluiași anunț.

x **PRIMA ȘI CEA MAI SIGURĂ SURSĂ DE CUMPĂRARE** pian, harmonii și pianine din tinutu. Transilvaniei este firma **HELDENBERG** din Sibiu Str. Cisnădiei nr 9 care dela înființarea ei prin serviciu prompt, conștiincios și ieftin a câștigat deplina mulțumire aceluiași mai aleși clienți. Renumitele fabricații ale depositului numitei firme, precum și execuția lor excelentă ne face să recomandăm și noi on. public firmă **HELDENBERG**, deoarece un pian bun, care este cel mai frumos decor și obiect de valoare a unui salon numai dela o firmă de specialitate se poate câștiga.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.

— După 50 kgr. —

— 17 Oct.

Grâu pe Oct.	cor. 10.53
Grâu pe Aprilie 1914	cor. 11.29
Secară pe Oct.	cor. 7.97
Secară pe Apr. 1914	cor. 8.80
Ovăș pe Oct.	cor. 7.22
Ovăș pe Apr. 1914	cor. 7.60
Porumb pe Maiu 1914	cor. 6.30

POȘTA REDACȚIEI.

Tr. M. E mai neingrijit decât toate. În genul aprecierilor de acest fel se cere multă fineță, o limbă mai pură, subtilități literare, construcții sigure. D-ta scrii: „Curat ghinion. 1913 a opoșit neamului românesc pe lângă strălucite biruințe morale și un sinistru catastif” etc. Dar ar trebui să cităm toate cele 7 fețe, — cari ne-ar reclama la rândul lor aproape o pagină. Să nu ne învinuiești de parțialitate ori „neîndreptățire”. Îți recunoaștem unele calități, dar când încerci materie literară, așteptăm să muncești mai exigent. Fără supărare.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCİAR ROMÂN DIN BUCUREȘTI.

ANUNȚ.

Se aduce la cunoștința publică, că Vineri 4(17) Octomvrie 1913 se vor trage la sorți Scrișuri funciare rurale, pentru un capital de Lei 2.262.000.—; din care:

Scrișuri 4% a 29-a tragere Lei 144.800.—
Scrișuri 5% a 64-a tragere Lei 2.117.200.—

Tragerea la sorți se va face la orele 3 p. m. în ședința publică în localul Societății, Strada Coltei nr. 27.

DIRECTIUNEA.

Bătăturile,

la 97

scortoșenia pielei, urciortii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., francată
1 coroață 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia **TÖRÖK**, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCH, farmacia la „COROANĂ” în Győr.

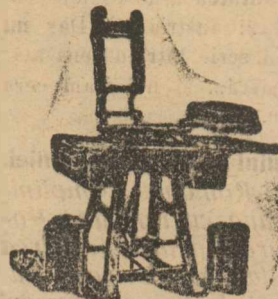
Restaurantul „Gambrinus”,

este renovat radical și aranjat cu confort modern; bucătărie excelentă, vinuri curate excelente, prețuri moderate. — Săli speciale.

Sa 1891

Cu stimă: **SZALAY IMRE**, ospătar.

VALORIZARE de NISIP!

Cine are nișip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte Sa 995-30

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.

F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.

Ca. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.

B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.

C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nișipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze și mașinile noastre de valorizarea nișipului

Fabrică de mașini p. industria de nișip.

SZANTO és BECK

ingineri

BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

Prima fabrică de bănci de școală brev. reg. ung.

Liferează

cele mai moderne și mai bune bănci de școală

brevetate sistem „Feivel”, „Zahn” și „Rettig”, mobilier pentru școli aparate de gimnastică, mobilier modern pentru biserici, bănci pentru biserici și mobilier pentru :: grădinițele de copii. ::

Fe 1288

Prețurent gratis.

Fabricarea aranjamentelor de birouri moderne.

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență. Intuinează producerea sângelui, întărind muschii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți. Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3-50
” ” ” ” ” ” 2-
Se capătă în toate apotecele. — Depozitul principal la:
GUIDO FABRITIUS,
Fa 1047 apotecar în Sibiu.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 118—120
Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Oroloage de turn
pentru palate, aces comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjază mai favorabil:

Müller János
Succesorul lui Mayer Károly dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage din
Budaposta, VII., Tökely-ut n-rul 52.
(Casa proprie).
Cataloge și specificări de prețuri trimit gratis în 102—25 și franco.

DANIEL ROUBITSCHKEK
PIETRAR
Sibiu-N gyszeben, str. Gării (Bahnhofgasse) 4.

Atrage atențiunea on. public din loc și provincă asupra magazinului de pietre mormântale și atelierului de piatrărie.

Bogat asortiment de monumente mormântale de marmoră de Carrara, granit, sienit, porfir, labrador etc — Execută totfelul de lucrări de piatrărie și sculptură în piatră, după orice desen precum în monumente mormântale, s. Treime, cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri, și stilul cel mai frumos și modern. Renovarea și aurirea monumentelor vechi mormântale se execută prompt și ieftin. — Prospecte și deseneuri la dorință trimet gratis și franco. — Renumita mea firma să n'o confundați cu alte firme similare.
Ro 1281

Hinger József
tâmplar pentru edificii și mobile
Alba-Iulia, (Gyulafehervár) str. Séchenyi nr. 10.
==== (Casa proprie). ====

Pregătește orice lucrări din acest ram atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școale, biserică, locuințe, birouri etc., din material bun și uscat după model sau din combinație proprie. — Prețuri convenabile, serviciu coulant se garant.
(Hi 1280)

Dacă vorești să ai un clasornic inexceptionabil sau dacă vorești să-ți fie clasornicul reparat cu specialitate te adresează clasornicarului :: ::

WILHELM ZEY
în SIBIU, Piața-mică numărul 16.,
unde se capătă cu prețuri convenabile, pe lângă garanță totfelul de oroloage pentru buzunar, — pentru părete, și — sunătoare.
Fiți atenți la firmă!
Ze 1278

Cine vorește să cumpere
INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela
IOAN VUIA, Sătmar
(SZATMAR) Deák-tér.
— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii dragălaşe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghete și cioboate după măsură.

Specialități: repararea mașinilor electrice.

în orice marime și de orice fabricație, fabricație de colectoare, implețirea de armătură, trans-covolutare. Fa 1290

Motoare electrice. Dinamos.
Coresp. în limbile: română, franceză, germană și maghiară.
Frank és Berger, Budapest, VIII., Bezerédí-utca 5/6.

ROG ATENȚIUNE!

Subscrisul atrag atențiunea m. on. public asupra Restaurantului și Cafenelei „Hungaria” din Deva str. Rákoczi care l'am preluat dela Dl Reisz din 1 Oct. a. c. Asgur m. on public de mâncările cele mai gustoase și curat pregătite, precum și de vinurile cele mai bune. Totodată notez avantajul că în curtea restaurantului stă la dispoziția m. on. public o curte mare pentru trăsuri, și grajduri bune pentru cai. Rugând sprijinul m. on. public sunt cu distinsă stimă:

DEMITRIU GUȚIA,
restaurantul „HUNGARIA” DEVA.
(Cu 1472)

ATENȚIUNE!

ATENȚIUNE!

Nici un român să nu-și cumpere mobile până ce nu vizitează
PRIMA FABRICĂ ROMÂNEASCĂ DE MOBILE

EMIL PETRUȚIU

în SIBIIU (Nagyszeben) str. Sării (Salzgasse) 37.

care execută totfelul de mobile moderne
în toate stilurile, — ca garnituri pentru

dormitoare, prânzitoare, saloane și tapeterie proprie.

EXPOZIȚIE ZILNICĂ cu garnituri complete Construieste toate
lucrarile de lipsă pentru biserici vechi și
noui și b'nale, pe lângă executarea cea
mai solidă; promptă și pe lângă garnță.

Telefon: 47.

(Pe 1348)

Telefon: 47.

ATENȚIUNE!

ATENȚIUNE!

IN ATENȚIUNEA DOAMNELOR!

Pielea frumoasă a feței e condiția principală a frumuseții. Fiecare dă-mă nutrește aceeași dorință ferbinte, dar, regret, luându-se ele după reclamele alarmante, rămâne numai cu dorința. — Cea mai bună dovadă despre bunătatea unui articol este faptul că este el de răscăndit. — Bunătatea neîncrecută a preparatelor dr.-lui **Sihulsky** o dovedește, afară de numeroasele scrisori de recunoștință, faptul că anual expediem în toate părțile țării și în Europa, dar și în Asia și America avem numeroși musterii, cari comandă deodată sute de pachete, pentru a să facă economie cu cheltuielile de expdiare.

Preparatul renumitului dr. Sihulsky nu conține materii vătămătoare; întrebuințarea acestui aparat îndepărtează

pistruetele, petele, sgrăbunțele, lucirea feței și roșăța feței.

Preparatele dr.-lui Sihulsky, și anume: *alifie pentru față, cremă de mătase, săpun, pudră de mătase, apă pentru față*, sunt pentru întrebuințarea de noapte și ziua.

!!! Feriți-vă de imitații. Preparatele adevărate sunt numai cele prevăzute, pe tegle și pe împachetarea externă, cu fotografia și iscălitura dr.-lui Sihulsky!!!

Alifie pentru față de dr. Sihulsky	. . . oor.	1.40 fl.
Săpun " " " " " "	. . . "	—70 "
Apă " " " " " "	. . . "	1.40 "
Cremă de mătase " " " " " "	. . . "	1.20 "
Pudră " " " " " "	(în orice culoare)	1.20 "

Cosmeticul lui Puky pentru mâni, deși e preparat nou, se bucură de mare trecere, și ca atare este unicul preparat, care chiar și mânilor celor mai neglijate le dă culoare albă ca zapada și redă pielei o finețe ca de catifea. Modul de întrebuințare se dă la fiecare sticlă. **Prețul 70 fl.**

Pentru îngrijirea **spiritol pentru păr „Capillor”**, care împiedică căderea părului oferim, reea părului și ca un adevărat nutremant al rădăcinii părului, împiedică chelția. — Modul de întrebuințare se dă la fiecare sticlă! **Prețul 1 oor. 20 fl.**

„Regenerator pentru păr” redă părului căruia culoarea originală **Prețul 2 cor.**

Comenzile peste 10 cor. se expediază franco.

Preparatele mai sunt de vânzare la:

Farmacia MEZEI și ALEXANDER în Kassa.

Scriseți adresa corectă. Comenzile se expediază imediat.
Me 1236 **Discreția e asigurată.**

Hallo!!! Hallo!!!

Unde fugi stimate???

»Până la oficiul postal ca să trimit niște bani la **BANCA INDUSTRIALĂ UNGARO-BOEMĂ SOCIETATE PE ACȚII**, Budapesta V. Sas-u. nr. 27, că era să uit de a-mi cumpăra pe tragerea din 25 Oct. 1 loz convertit.

Da??? Bine! că o să merg și eu, că tot am dorit să-mi cumpăr un loz de acesta și tot acuș, acuș îmi vin agenți cu lozuri de acestea și decât să mă încred în unul care-i de tot străin înaintea mea mai bine mă adresez în chestia aceasta direct băncii.

»Da cum este de scump un loz de acesta atât de bun?????

»Fii sigur, că e mai ieftin decât la alte bănci!!!!

Vinde azi un loz convertit pe rate bagatele lunare, ca să poată și omul sărac să-și cumpere.

Lozurile convertite au 6 trageri anuale cu câștig de:

Cor. 2¹/₂ milioane

și ei îl vinde pe lângă

35 rate lunare à 6.30 cor.

Dacă dorești poți să-ți cumperi și altfel de lozuri și anume:

1 loz convertit

1 „ crucea roșie italiană

1 „ „ „ ungară

1 „ „ „ austriacă

1 „ Bazilica și în fine

3 lozuri Sanatorul Regina Elisabeta

toate laolaltă adică 8 lozuri întregi cu 19 trageri anuale și cu câștigul de:

Cor. 4¹/₂ milioane

pe lângă

40 rate lunare à 14 cor.

Vinde afară de acestea un loz dela Pesti Hazai cu 3 trageri anuale pe lângă

35 rate lunare à 4.40 cor.

Vinde afară de acestea un loz convertit împerechiat cu un loz dela Pesti Hazai pe lângă

30 rate lunare à 10.10 cor.

în care caz poți juca anual **Cor. 31¹/₂ mil.** la 9 trageri cu un câștig de:

Dacă dorești a participa și la tragerea proxima din 25 Oct., așa trimite deodată cu mine rata primă, spre a a putea primi Lista de rate cu Seria și Numărul lozului vândut încă la timp. Ratele următoare le vei putea trimite gratis cu ajutorul cecurilor postale ce le vei primi dela bancă cu Lista de rate deodată.

Da! ai un loz și nu știi că e sortat sau ba, așa întreabă numai la banca aceasta, că-ți stă gratis la dispozițiune, sau dacă ai vreun cunoscut care vrea să-și cumpere lozuri, așa spunei numai că să se adreseze la

Banca Industrială Ungaro-Boemă soc. pe acții, Budapesta V. Sas-u. nr. 27,

Mihályi Béla

pictor pentru biserici

UNGVÁR, Dombalja-utca 7 sz.

Ca autor expert al picturii bisericesti greco-orientale și gr. catolice îndrănesc a ruga sprijinul on. dni preoți gr. orientali și gr. catolici.

EXECUT:

pictarea modernă a internelor bisericilor, în stil simplu și decorat, tablouri pentru cerimi și pereți, executate excelent. — Totfelul de picturi bisericesti, și anume:

icoane pentru iconostase, altare, jertfelnice, cruci și pentru prapori, executate pe mătase și pânză, plasenite și crucifixe pictate în mod artistic.

Anticitez de pe acum mulțumitele mele pentru binevoitorul sprijin al on. dni preoți.

Mi 1237

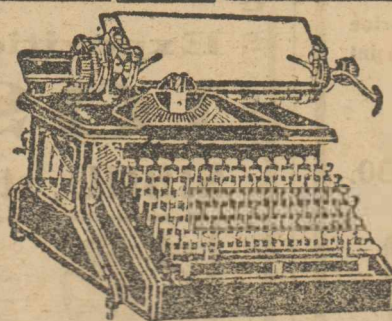
Crucifixe

pentru drumuri și câmpii, din material bun, tinichea zincuită, — pictate cu uleiuri durabile și cu inscripție și cuie —

înălțimea	100 cm.	136 cm.	160 cm.	180 cm.
depărtarea între brațe	85 cm.	120 cm.	130 cm.	140 cm.

Prețul	30 cor.	40 cor.	60 cor.	70 cor.
--------	---------	---------	---------	---------

Am o mulțime de scrisori de recunoștință. — Planuri gratis — Mergerea la fața locului o fac pe cheltuielala proprie.

INȘTIINȚARE.

Aducem la cunoștința on. public, că despărțământul nostru de covoare l-am predat domnului

JONÁS BERTALAN,

care-l va conduce și pe mai departe în localitățile noastre.

Iar, întreprinderea noastră de aranjamente moderne pentru birouri am amplificat-o. Acest nou despărțământ al nostru dela 1 MAIU n. se afă

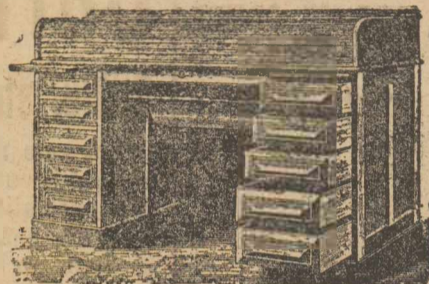
în nouile noastre localități

din palatul MERBL (lângă prăvălia-Linoleum).

Ca reprezentanții principali în sudul Ungariei ai renumitelor mașini de scris »SMITH PREMIER« și »JERRY« și ai mobilelor americane pentru birouri, ținem în localitățile noastre

expozițiile permanente de mobile p. birouri și mașini de scris, Cercetarea acestei expoziții nu obligă să cumpărați.

Considerând că atelierul nostru de reparări l-am mărit și l-am aranjat modern precum și în urma excelențelor conducători, suntem în măsură a satisface celor mai delicate pretențiuni în mod prompt și conștințios. Rechizitele noastre americane sunt din calitate excelente, și se vând cu prețuri

originale de fabrică. Primim și mai departe îngrijirea mașinilor de seria și reparări și orice comandă o executăm în modul cel mai culomt și prompt. — Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin suntem cu stîmă:

Maitinszky Pál és Társa, Temesvár.

prima întreprindere de aranjamente moderne pentru birouri și stabiliment de mașini de scris »SMITH« din Ungaria-de-sud. Ma 129

PEPINIERELE VÁSÁRHELYI & Co.

Execută cele mai sănătoase și viguroase

„vițe americane altoite și nealtoite”.

Calitate exclusiv superioară. Prețuri moderate. Atât calitatea cât și varietatea vițelor o garantează sub toate raporturile. Cataloge trimite gratis și franco. Liferează cele mai excelente vinuri de masă și de desert; rachiu excelent

stors din tiscovină, drojdii, prune, cireșe și persece pe lângă cele mai convenabile prețuri despre a căror autenticitate ia toată răspundabilitatea. — Prețul vinului se stabilește după împrejurări.

La cerere, Vă rugăm a numi ziarul în care a-ți cetit anunțul nostru.

Ghetele „TURUL”

sunt cele mai bune.

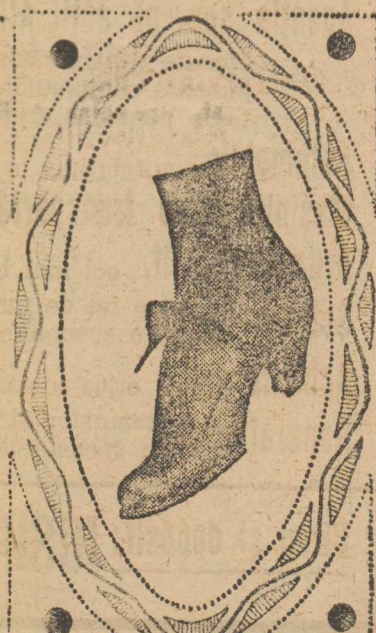
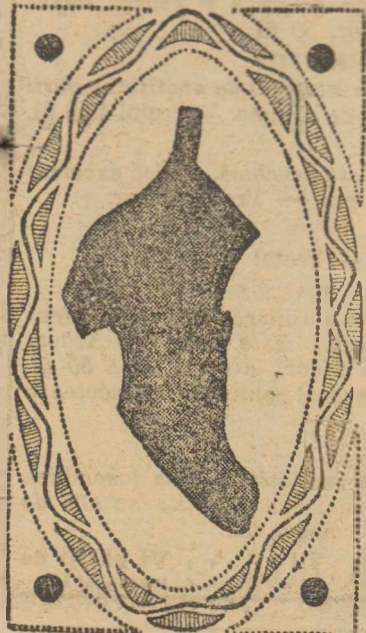
Fabrica de ghete „TURUL” soc. pe acții e cea mai mare fabrică de ghete în monarhie.

Magazin-filial: Arad, palatul Minorităților.

130 stabilimente filiale proprii

Tu 1333

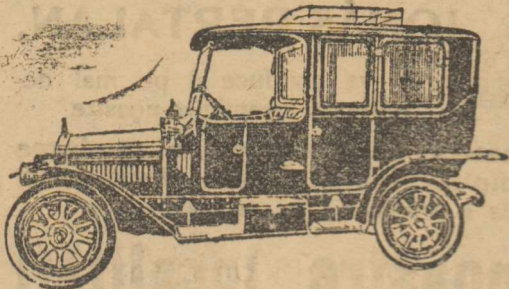
20.000 buc. se execută la săptămână

Reparaturi de motoare și automobile în orice
mărime execută în atelierile mecanice de mașini

W. BENKER

SIBIU, Lederer-gasse nrul 30.

Specialitate: Aparate electromagne-
tice de aprins. — Roți dințate, tăiate.
Be 1276

(L 573-60)

Expoziție permanentă a bazarului german
IOSEF JIKELI
SIBIU, str. Cisnădiei (Heltauergasse) 47. — Telefon 190.

Consemnarea mărfurilor expuse:

Sticlă, porțelan, obiecte de bucătărie. — Instalație com-
pletă de bucătărie în diferite prețuri. — Cadouri de ar-
gint, nichel și aramă. Obiecte decorative. — Ciasor-
nice, articole de toaletă, de voiaj, pentru turiști și ma-
nevre (aluminii). Obiecte de oțel englezesc și Solinger,
tacâmuri. — Scule bisericesti catalog gratis. — Cadre
pentru tablouri și finitoare de fotografii. — Lămpi
pentru electricitate. Garnituri de spălat, mese de
spălat, băi carnișe, mobile de fier. — Amintiri din
Sibiu. — Noutăți sosesc neconținut. — Prețuri ieftine.

FABRICĂ TRANSILVA-
NIANĂ DE BRĂNZETURI
DE OAIE CU PUTERE
ELECTRICĂ.

Carl Albrecht

Siibiu, str. Burgergasse nr. 13-15

Oferă cele mai renumite soiuri de brânză.
Brânză secuiască, recunoscută de cea mai
fină specialitate în lunile Martie — Septem-
vrie. Brânză de prima calitate, unsuroasă
și dulce, în lunile Septemvrie — Februarie.
Brânză de oaii Scunda, mai puțin unsu-
roasă. Cea mai bună calitate de brânză de
munte în burduf. Producțiune zilnică,
— proaspete, expedate cu ramburs. —

Liste de prețuri și probe se trimet la
cerere gratuit și franco.

A 1279

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg
din SIBIU str. Heltauer 9

este cele dintâi și unicul ma-
gazin de pianuri și harmoniuri
al Transilvaniei, al cărei proprietari
sunt specialiști în construirea
pianurilor și au și diplomă de
conservator. Oferă on public :

pianine, pianuri și harmoniuri,
instrumente alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu
cele mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță.

(He 312-30)

Agentia principală a fabricii de mașini a căilor ferate Imp.
și reg. Mare depozit de mașini de îmblătit, motoare cu
benzină, absolvoare de gaz, locomobile,
mașini cu aburi, aranjamente pentru mori totfelul de ma-
șini și reevizite economice. *Noutate!* Patent Record II,
mașini de semănat, excelentă: 3 mașini combinate.

Agentia fabricii de mașini Massey-Harris soc. pe acți în
TORONTO (America-nordică), pentru legarea snopuri-
lor, mașini secerătoare, aparate pentru cositul ierbei, tă-
vălicuri și grăpi cu colți. *Noutate!* Mașină sistem Mas-
sey-Harris pentru grebarea brezelor combinată cu
aparat pentru întorsul fânului, două mașini combinate,
executate din oțel.

Agentia fabricii de mașini FEHÉR MIKLÓS soc. pe acți în
BUDAPESTA, pentru locomobilele „Record” cu ben-
zină, pluguri, îmblătitoare și vehicule, — pentru mă-
narea morilor, motoare cu benzină și oleiu brut și achi-
zite pentru mașini de îmblătit, precum și aparate de
tăiat pentru mori și pentru despicierea lemnelor. Aran-
jamente complete pentru cemeră de nutrețuri.

Agentia soc. pe acți Alfa Separator pentru totfelul de ma-
șini pentru lăptării,
aparate pentru răcirea untului, vase pentru lapte, aran-
jamente complete pentru lăptării; cele mai bune aburi-
toare pentru nutrețuri.

Automobile, autobusuri în orice mărime cu garanță.

Mașini pentru transportări greutăți cu aburi și benzină

Ardesie-Eternit, cel mai bun material pentru acoperit.

Schimb de orice fel de mașini de îmblătit; motoare, mașini și
rechizite economice excelente.

Achizite pentru orice mașini, cu prețuri ieftine.

Reparaturile mașinilor și a rechizitelor economice se execută
cu specialitate și cu prețuri foarte ieftine.

Birou și depozit: **IOSIF LÁNYI** Brașov strada Lungă 201.
Telefon Interurban: 382.

(La 505)

Alife „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic novătă-
mător, contra sgrăbunțelor, des-
poierii pielii, petelor din față, cre-
pării pielii, roșăței și contra tu-
turor boalelor de piele. După in-
trebuințarea unei singure tegle
dispar sbârciturile feței. Prețul 1
tegle 1 cor. 50 fil. Pudră „Mágnás”
(în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fil.
Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate,
aspre și sbârcite. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și va-
selin, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cos-
metic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fil.

„Anti pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, cataru-
lui, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fil.

Spirt „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți.
După 1-2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1-50 fil.

Spirt „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fil.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impe-
decarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fil.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii
scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1-50 fil.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brună deschisă, mijloc excelent
și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fil.

Contra ciumei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent
medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal
pentru porci — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fil.
O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru galițe încetează
perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hypnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei.
Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de
vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă păziți de
imitații!